Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 289 (17412) | 1986 оной декабриин 16, вторник | Сэн 3 мүн.

...ҮДӨӨГЭЙ ...ЕРГЕТИЧЕСКЭ АЛБАН

...XVII съездын шиидхэбэринүүд, СССР-эй Энерге... ...эдеэ хоолой программанууд соо хүдөө ажахыда ... хүсэ үгэлгые ехэ болгохо, 1990 ондо тэрэниие ...лиард киловатт-часта хүргэхэ гээд хараалагдана. ...ажахын үйлэдбэриие электрын элшэ хүсөөр хан... ...уеынхитэй сасуулбал, 1,5—1,6 дахин ехэ болохо ...1986—1990 онуудта хүдөө нютагуудые электри... ...р горитой хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Электрын ...дамжуулха лининүүд найдамтайгаар ашаглагдаха, ...ерна подстанцинууд олоор баригдаха юм.

...совхозуудта, госагропромой предприятинуудта ... болон дулаа үгэдэг хүсэнэй түхеэрэлгэнүүдые ...най ёhоор заhабарилдаг гурим тогтоохо, hаяын ...й районуудта энергетикын болон электрижүүл... ...ятинүүдые бии болгожо, тэдэнэй үйлэдбэриин баа... ...йгуулга гээшэ шухалада тоологдоно.

... манай республикада горитойхон хүдэлмэри hүү... ... ябуулагдаа. 1983 оной эсэс багаар «Бурятскаг...» ...о» нэгэдэл бии болгогдожо, районуудай ажахы ...предприяти эмхидхэгдэhэн юм. Мүнөө районуу... ...збан предприяти хүдөө нютагуудтахи үйлэдбэриие ...хай. Бусад районуудта иимэ предприятинуудые, ... бии болгохо асуудал ойрын сагта шиидхэгдэхэ ...ТРҮҮН эмхидхэгдэhэн Кабанскын, Улаан-Үдын бо... ...ажахы хоорондын предприятинууд бэлэдхэл hайн... ...эришэдөөр, инженернүүдээр хүсэд хангагданхай. ... болон мал ажал дээрэ хэгдэдэг хүдэлмэринүү... ...ын элшын хүсөөр хэхэ, малай байрануудта, ухэр... ...одой гэртэ дулаа үгэхэ, хүдөө ажахын продукт... ...босоруулдаг предприятинуудые электрын элшэ ...гаар таhалгаряагүйгөөр хангаха асуудалнууд муу ...хэгдэнэ. Агропромэнергын Кабанскын районой ... электрын хүсөөр гэр, байрануудта дулаа үгэ... ...тусхай түхеэрэлгэнүүд (СЭПП) гаргагдадаг болон... ...эрэлгэнь Зэдын, Загарайн, Хяагтын, Мухар-Шэ... ...гын районуудай колхоз, совхозуудта туршагда... ...й, ажахынуудай мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэ... ...эдэрөөр сэгнэгдэнхэй. Саашадаа иимэ түхеэрэл... ...м олоор гаргажа, холын гүүртэ, отаронуудта хү... ... малшадай байрануудые дүүрэнээр хангахаар ...й. Улаан-Үдын, Кабанскын, Хэжэнгын, Хориин ...предприятинуудта электродвигательнүүдые hэль... ... орёохо хэрэг эмхидхэгдэнхэй.

...ын үйлэдбэриие хурдан түргэноор хүгжөөхын ту... ... элшэ хүсэ зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэдэг ажахы... ... боложо байhаниинь hайшаалтай. Жэшээлхэдэ, ...айоной Могсохоной совхозой директор Д. П. Су... ...лээр үйлэдбэриин бүхы участогууд электрижүү... ...хай. Малшадай гэрнүүдые дулаасуулха тусхай ... олоор тодхогдоно, нарай тугалнуудые, хурь... ...фкопетовэ элшэ хэрэглэжэ, бүрин бүтэкоор түл... ...й фермэ, гүүртэнүүд дээрэ бар хүсөөр хэгдэдэг ...гэдхэхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулагда...

...үнын, Загарайн, Кабанскын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, ...нуудай предприятинуудай энергетигүүд жэлэй ...ээйгээр хүдэлжэ, ажалайнгаа амжалта улам эрь... ...на.

...ита Бэшүүрэй, Захааминай, Сэлэнгын районуудай ...уудай коллективууд байгша оной түсэб дүүргэ... ...хаанай, Хяагтын районуудай предприятинуудай ...шэд ноябрь hарын түсэбэй дүүргэлтые миил ...оцентдэ хүргэбэ. Баргажанай, Захааминай, Хурам... ...онгын районуудай энергетигүүд техническэ хан... ...р эрхилнэ. Малай үбэлжэлгын энэ харюусалга... ...электрын элшэ хүсэ хаа хаанагүй ашагтайгаар хэ... ...хын аргагүй. Жэшээлбэл, Баргажанай районой ...хозой мал шахан таргалуулдаг комплексдо хам... ...50 киловатт электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ түхеэ... ...дхогдонхой юм. Теэд «Бурятэнерго» управлениин ...рическэ сетьнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ тус ...ловатт хүсэтэй миил 2 подстанци тодхонхой. Ха... ...эдэнэй эзэн бусаар ашаглагдаhанhаа боложо, за... ...рын элшэ хүсэн үйлэдбэриин участогууд дээрэ ...дог. Малай байраhаа шэбхэ гаргадаг транспор... ...эн үдэрэй туршада хүдэлгэхэгүй ушар тохёолдо... ... Түнхэнэй районуудайхид капитальна заhабарил... ...дэ анхарал багаар хандуулна. «Бурятскагропром... ...рлэй, РАПО-гой хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэлтэдэй ... эрилтэ гээрдэгшэдтэ табигданагүй. Тиимэhээ хү... ...етическэ албанай хүдэлмэрилэгшэдэй харюусал... ...эгдэнэгүй. Иимэ байдалтай мүнөө үедэ эбсэхээр

...горкомууд, райкомууд, совет, ажахын органууд, ...анизацинууд хүдөөгэй энергетическэ албанай, ... нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ ...дэлмэриин бүхы участогудта ажалай журам ...талаар эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэ... ... ябуулха, районуудай ажахы хоорондын энер... ...редприятинуудта хүдэлхэ найдамтай хүнүүдые ... ёhотой.

...гропромэнерго» нэгэдэлэй районуудай ажахы ...предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд колхоз, сов... ...кагропромой предприятинуудай үйлэдбэриин ...ниие электрын элшэ хүсөөр найдамтайгаар хан... ...эсэл олгохо, саг болзортонь хараалагдаhан ка... ...заhабарилгын-техническэ хангалгын хүдэлмэринүү... ...э зэргэтэй. 1987 оной январиин 1 болотор бүхы ...ическэ болон дулаанай хүсэнэй түхеэрэлгэнүүд ...ботажа дүүргэгдэхэ ёhотой. Республикын госаг... ...байкалиин, Ивалгын, Баунтын, Ахын районуудай ...е электрын элшээр, мүн дулаанай хүсоор най... ...хангаха, тус районуудта ажахы хоорондын пред... ...е, ажахын тоосооной гуримаар хүдэлдэг участо... ... болгохо талаар онсо анхарал хандуулха ушартай. ...опромэнерго» нэгэдэлэйхид, районуудай пред... ... хүсэд түхеэрэлгэтэй үйлэдбэриин типовой бааза ...электродвигательнүүдые заhабарилха тусхай цех ... зорилгые, мүн республикын бүхы колхоз, сов... ...кагропромой хүдөө ажахын продуктнуудые бол... ... предприятинуудые электрын элшэ, дулаанай ...на хэрэгые дары шиидхэхэ зэргэтэй. Гадна рай... ...едприяти бүхэниие бэлэдхэл hайнтай хүдэлмэри... ...женернүүдээр хангаха, дээдэ ба дунда тусхай мэр... ...гуулинуудта өөhэдын стипендиадуудые ябуулха, ... мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэг ханамжатайгаар эр... ...ла. Районуудай предприятинуудай коллективүүдтэ ...н ажалай түрүү дүй дүршэлые саг болзортонь ...бтэрүүлхэ гээшэ «Бурятскагропромэнерго» нэ... ...ргэжэлтэдэй зайлашагүй уялга мүн. Илангаяа ма... ... гүүртэнүүдтэ электрокотелнуудые зүбөөр хэрэг... ... хүсэ дамжуулгада шэнэ түхэлэй трансформа... ...анцинуудые, автоматикые, мүн ажахынуудта дис... ...нгые нэбтэрүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагда...

... энергетическэ албанда хабаатай коллектив бү... ...алис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэжэ, хүдэлмэри... ...женернүүдые моральна болон материальна талаар ... зүбөөр хэрэглэжэ, ажалаа ашаг үрэтэйгөөр ... боломжонуудые олгохо шухала.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Чернобыльскын атомна электростанцида эрдэмэй, техническэ болон бусад ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар авариин хойшолонгуудые усадхаха хүдэлмэриин онсо шухала шата түгэсхэгдэбэ. Эбдэрhэн энергоблогой хамгаалгын бүлэг түхеэрэлгэнүүдые гүрэнэй комисси ашаглалгада тушаан абаба. Эбдэрhэн реакторhаа боложо, оршон тойронхи дайда радиоактивна зүйлнүүдээр бузарлагдахаяа болибо. Аюулгүй байдал хангаха талаар шухала бүхы хэмжээ ябуулганууды үнгэргэhэнэй hүүлдэ электростанциин нэгэдэхи ба хоёрдохи блогууд ашаглалгада оруулагдаа.

Хүдэлмэришэдэй, инженернүүд болон технигүүдэй, эрдэмтэд ба мэргэжэлтэдэй, Совет Армиин сэрэгшэдэй баатар габьяата, шэн зоригто ажалай ашаар Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон гэнэ усалай хойшолонгуудые усадхаха талаар ехэ хэмжээнэй зорилгонуудые богони болзорто дүүргэхэ, энэ шатые түгэсхэхэ арга олдоhон байна. Партийна болон совет органуудай, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай эмхидхэлэй ба политическэ ажал ябуулга энээндэ шэглүүлэгдэhэн байгаа.

Эбдэрhэн энергоблогые консервацилха талаар орон дотор ба дэлхэй дээрэ ушараагүй тон орёо хүдэлмэри хүшэр хүндэ эрхэ байдалда үнгэргэгдөө. Совет эрдэмтэдэй болон мэргэжэлтэдэй проектээр баригдаhан энэ онсо шухаг барилга шухала хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр, диагностикын аппаратура болон хиналтын хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. Тэрэнэй барилгада мүнөөнэй техникэ хэрэглэгдэhэн, 300 мянган шахуу кубометр бетон адхагдаhан, 6 мянга гаран тонно түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд хабсаргагдаhан байна. Байшангууд болон электростанциин барилганууды, нэгэдэхи, хоёрдохи номерой энергоблогуудай түхеэрэлгэнүүдые тогтоогдоhон нормативуудта зохихо хэмжээ хүрэтэр аюулгүй байдалтай болгохо талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэhэн байна.

Хүн зоной аюулгүй байдал хангаха, тэдэнэрэй элүүр энхые хамгаалха талаар ехэ хүдэлмэри үнгэргэгдөө. Мүнөөнэй онол аргануудые хэрэглэжэ, хүнүүдэй бэеын элүүр медицинын талаар үргэнөөр шалгагдаhан байгаа. Гэрэлэй үбшэнhөө боложо 237 хүн госпитальдо оруулагдаа hэн. Тэдэниие аргалхын тулада мүнөөнэй бүхы арга хэрэгсэлнүүд хэрэглэгдээ. 28 хүнэй амииие абаржа шадагдаагүй гээд мэдээсэгдээ hэн. Энэнь халагламаар. Мүнөө үедэ үбшэлhэн хүнүүдэй олонхинь ажалдаа гаранхай.

Аюултай районуудhаа хүн зониие нүүлгэн гаргалга hайнаар эмхидхэгдэhэн байгаа. Бүхыдөө 116 мянган шахуу хүн нүүлгэгдээ. Тэдэнэр ажалаар, гэр байраар хангагдаа. Усадебна түхэлэй болбосон түхэлтэй 12 мянган шахуу байрын гэр, социально-ажаhуудалай хэрэглэмжын 200 гаран объект, шэнэ харгынууд ба инженерно түхеэрэлгэнүүд баригдаhан байна. Ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүд ажаhуудаг болоhон газартаа зохихо хүдэлмэритэй болонхой.

Чернобыльскын АЭС-ые ашаглагшад болон авариин хойшолонгуудые усадхаха талаар хүдэлжэ байhан барилгашадта ажабайдалай болон ажал ябуулгын зохид hайн эрхэ байдал байгуулха зорилготойгоор Киевскэ областьдо Зеленый Мыс гэhэн вахтова тосхон ашаглалгада тушаагдаа. Киев болон Чернигов городуудта тэдэнэрэй гэр бүлэнэртэ 8 мянган квартира үгтэhэн байна. Энергетигүүдэй түбхинэхэ шэнэ хотын барилга үргэнөөр ябуулагдана.

Гүрэн түрэмнай хохидоhон хүн зондо материальна ехэ туhаламжа үзүүлhэн байгаа. Тэдэнэртэ үзүүлэгдэhэн хохидолой түлөө түлбэри түлэгдэнэ. Дүн хамта 800 миллион шахуу түхэриг энэ зорилгоор hомологдоно. Тэрээнhээ гадна гэр байра, социальна болон соёлой-ажаhуудалай хэрэглэмжын объектнүүдые барилгада ехэ гаргаша хэгдээ. Коллективизмын болон эрхэтэн ёhоной үндэр мэдэрэл харуулан, Чернобыльскын АЭС дээрэ авариин хойшолонгуудые усадхалгада туhаламжа үзүүлхэ жасада совет хүнүүд 520 миллион шахуу түхэриг мүнгэ оруулаа.

Радиоактивна зүйлнүүдээр бузарлагдаhан районуудта аюулгүй байдал хангаха хүдэлмэри үргэн хэмжээтэйгээр үнгэргэгдөө. 500 hуурин тосхон, 60 мянга шахуу байрын гэр, бусад байшангууд болон барилганууд сэбэрлэгдээ. Гол мүрэнүүдые радиоактивна бодосуудhаа хамгаалха талаар горитой ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. Припять, Брагинка болон Днепр мүрэнүүд дээрэ халхалха ба хамгаалха зорилгоор арбаад километр даамба хаалтанууд баригдаhан байгаа. Энээнэй ашаар Днепр мүрэнэй уhанай шанар санитарна нормодо тааруу байгаа юм.

Хүдөө ажахын газарые тусгаар элдүүрилхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй ябуулагдана. Тус районой хүрьhэнэй болон сагай уларилай онсо шэнжэнүүдые хараада абажа, хүдөө ажахын үйлэдбэриие hэргээхэдэ таарамжатай эрхэ байдал байгуулха талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ.

Чернобыльскын АЭС дээрэхи гэнэ усалай хойшолонгуудые усадхаха талаар хэгдэhэн хүдэлмэриин ашаар 30 километрэй зонодо, мүн оршон тойронхи дайдада радиациин байдал эрид hайжараа.

Хүдэлжэ байгаа атомна бүхы электростанцинуудай аюулгүй байдал хангаха, түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгын хэмжээ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин ба технологическа журам hайжаруулха, хангадаг хүдэлмэришэдэй шадабариие дээшэлүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Хиналтын зохихо зургаануудай эгhээ эрилтэ шангаар табигдадаг болоо. СССР-эй Атомна элшэ хүсэнэй министерство байгуулагдаа. Министерствэнүүдэй ажал ябуулга таарууlгаар хүтэлбэрилхын тулада Эрдэм, техникын талаар СССР-эй гүрэнэй комитедэй дэргэдэ атомна элшэ хүсэнэй асуудалнуудаар албан зургаанууд хоорондын эрдэмэй-техническэ совет байгуулагдаа.

Атомна элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствэтэй манай харилсаа холбоон hүүлэй үедэ нилээд үргэдөө, бэхижэв. Чернобыльскын АЭС дээрэхи авариин шалтагаанууд болон тэрэнэй хойшолонгуудые усадхаха талаар хэмжээнүүд тухай шухала мэдээсэл тэрээндэ хэгдэдэг байгаа. Манай ороной дурадхалаар зарлагдаhан МАГАТЭ-гэй Генеральна конференциин тусхай сесси дээрэ атомна элшэ хүсэ аюулгүйгөөр хүгжөөхэ уласхоорондын гурим байгуулха талаар СССР-эй найруулhан үүсхэлнүүдые бэелүүлхэ талаар горитой алхамууд хэгдээ. Эдэ үүсхэлнүүд үргэнөөр дэмжэгдэжэ, ехэ удхатай документнүүд — ядерна авариин болоhон ушарта яаралтайгаар мэдээсэхэ ба туhаламжа үзүүлхэ тухай конвенцинүүд баталагдан абтаа hэн. Байгша оной ноябрьда СССР-эй Верховно Соведэй Президиум эдэ документнүүдые баталаа.

Чернобыльскын АЭС дээрэ гэнэ усалай болоод байхада гадаадын эмхи зургаануудай, тусхай тушаалтатай болон юрын хүнүүдэй үзүүлhэн дэмжэлгэ Советскэ Союзда талархалай мэдэрэлтэйгээр хүлеэн абаhан байгаа. Ядерна аюул зайсуулан сарахын түлөө, газар дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэгүүдые гүйсэд дүүрэнээр усадхахын түлөө бүхы гүрэнүүдэй айхабтар ехэ харюусалгатай байhан тухайнь тэрэнэй хүшэр хүндэ хойшолонгууд үшөө дахин hануулна.

Чернобылиин гэнэ усалай хойшолонгуудые зайсуулан усадхаха үедэ хүдэлмэришэдэй, инженернүүдэй, эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй гаргаhан граждан, ажалай баатаршалгые манай арад хододоо гүнзэгы баяр баясхалантайгаар hанажа ябаха байха. Энэ хүшэр хүндэ ба харюусалгатай хэрэгтэ тэдэнэрэй оруулhан хубитые парти, правительство сэгнэхэл ёhоорнь сэгнэнэ. Онсо шалгарhан бүлэг олон хүдэлмэрилэгшэд болон сэрэгэй алба хаагшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Хүдэлмэриин орёо хүшэр шата түгэсхэгдэбэ. Авариин шалтагаанууд, тухай, шалгалтын дүнгүүдээр хэгдэhэн тобшололнууд, аюулгүй байдал хангаха хэмжээнүүд, атомна электростанцинуудай сүм найдамтай байhан тухай совет хүнүүдтэ мэдээсэгдэhэн байгаа. Эдэ хэмжээнүүд залан шууд бэелүүлэгдэнэ. Үшөө ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй. Чернобыльскын АЭС дээрэхи гэнэ усалай хойшолонгуудые усадхаха талаар хараалагдаhан программые гүйсэд бэелүүлхыень КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ шухала хэрэгтэ хабаададаг бүхы хүнүүдые уялгалба.

Байгша ондо үнеэн бүриhөө 2000 килограммhаа бага бэшэ hү haaхын түлөө мүрысөө улам эршэдүүлэе!

ЗАЛУУШУУЛАЙ АБЬЯАС

Жэлэй ямаршье сагта шэмэрүүн хүйтэн уларилтай байдаг манай эндэ үнеэн бүриhөө жэлдээ 3000 килограмм hү hаадаг болохо гээ hаа, бүри hая болотор олон зон этигэхэгүй байгаа.

Мүнөө районой «Ангарский», «Тыйский», «Эстония» совхозуудта үнеэн бүриhөө жэл соо 2800-3000 килограмм hү hаадаг hаалишад жэл бүри олошорно. Жэшээнь, минии хүдэлдэг «Тыйский» совхоздо бэрхэ hаалишад Прасковья Васильева, Надежда Соколова, мүн минии басаган Марина Бутакова гэгшэд байгша ондо гурба мянган килограммай дабаа дабаха гүйсэд аргатай.

hүүлэй жэлнүүдтэ малай харууhа, тэжээл үгэлгые зүбөөр эмхидхэхэ, үүлтэрыень hайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэжэ, үнеэдэй hү шэмэ эрид дээшэлээ. Тиигэбэшье хүнүүдэй ажалдаа хандаса урдынхиhаа hураггүй ондоо боложо, үйлэдбэриин үрэ дүн баhал дээшэлээ гэжэ хэлэхэ байнаб.

Манай фермын залуу hаалишад дааhан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, оролдосо ехэтэйгээр, абьяастайгаар ажалладаг зон. Залуухан басагад Зинаида Лобанова, Ульяна Самохина, Светлана Лунцова гэгшэд бүри hаянай хүдэлжэ байбашье, яhала бэрхэнүүд болонхой. Минии Марина, Татьяна хоер басагад баhал эндэ хоёрдохи жэлээ hаалишанаар ажаллана. Эдэнэр минии наhанай амаралтада гарахадамни орондомни hаалишад болоо юм.

Байгша оной үнгэрhэн 11 hарын дүнгөөр Марина үнеэн бүриhөө 2856 килограмм hү hаагаад, совхоз сосгоо түрүүлжэ ябаhан Прасковья Васильеваhаа багаханаар гээгдэнхэй.

Ходо хүйтэн байдаг, ой тайга газартай, үбhэ тэжээлэй хоморшог эрхэ байдалда үнеэн бүриhөө 3000 килограмм hү hааха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Манай фермэдэ зарим хүдэлмэри үшөөл хүнүүдэй гараар хэгдэдэг байhан зандаа. Жэшээнь, тусхай оньhон түхеэрэлгын үшөө хабсаргагдаагүй дээрэhээнь бүйлуулагдаhан тэжээлые хүнэгөөр зөөхэ баатай бологдоно. Силос, үбhэ, hолоомо hаалишад, малшад баhал өөhэдөө асаар үргэжэ зөөдэг.

Энэ жэлэй hүүл болотор эндэмнай 200 үнеэдэй байха комплекс ашаглалгада оруулагдаха гээд хүлеэнэбди. Тэндэ бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагдаhан байха юм. Тиимэhээ коллективээрээ бүрил оролдосотойгоор хүдэлхэ болонобди. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ фермэдэ үнеэн бүриhөө үдэрэй 6,6—7 хүрэтэр килограмм hүн hаагдана. Түрүү hаалишад В. П. Гарманова, М. А. Бутакова гэгшэд үнеэн бүриhөө сүүдхэдэ 7,2—8,8 килограмм hү абажа байна.

Энэ жэлдэ малнай үбhэ тэжээлээр урда урдынхиhаа hураггүй hайнаар хангагданхай. Совхоз өөhэдынгөө газар дээрэhээ 7,5 мянган шахуу центнер үбhэ бэлэдхээ юм. Фермымнай хажууда 480 тонно силос дарагданхай.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүхэндэ үдэрэй 9 килограмм, hая түрэhэн үнеэдэй тус бүридэ үдэрэй 11 килограмм тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбhэ, силос болон бусад тэжээл эдюулжэ hаанабди. Малаа иимэ рационоор эдеэлүүлжэ, үбэлэй hарануудта үнеэн бүриhөө 1900 килограммhаа бага бэшэ hү hааxын түлөө тэмсэхэ гэлсэнхэйбди.

Л. БУТАКОВА,
Хойто-Байгалай районой «Тыйский» совхозой hү hаалиин фермын тоо бүридхэгшэ, республикын габьяата малшан.

Үнгэрhэн арбан хоногой туршада республикымнай ажахынуудта бүхыдөө 34938 центнер hүн hаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 1340 центнерээр ехэ hүн абтаа. Мүнөөдэрэй байдалаар диилэнхи районууд үдэр бүри hү hаамаа дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлээ улам үргэдхэжэ байна. Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, байгша ондо республика соомнай үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2000 килограммhаа доошо бэшэ hү hааха гэhэн дайшалхы зорилго hү hаалиин фермэ, комплекс бүхэндэ нэрэ хүндын хэрэг болонхой.

Декабриин 1-hээ 10 болотор олохон районуудай hаалишад hү hаамаа зарим тэды дээшэлүүлhэн байна. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай районой малшад урдахи арбан хоногто hайнаар хүдэлжэ гараба. Эдэнэр үнгэрhэн хугасаа соо үнеэн бүриhөө hү hаалгаяа урдахи арбан хоногойхидо орходоо 0.8 килограммаар дээшэлүүлжэ шадаа. Тус район хоёр мянгатанай хилэ үни хада дабажа гараhаншье hаа, энэ тэмсэлэйнгээ эршые мүнөө нэгэшье hуладуулнагүй. Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Прибайкалиин, Баунтын районууд мүн лэ үдэр бүриингөө hү hаамые дээшэлүүлжэ ябана.

Гэхэтэй хамта республикын бүхы районууд иимээр хүдэлмэрээ эрхилнэгүй. Ахын, Хурамхаанай, Сэлэнгын районуудай ажахынууд hүүлэй арбан хоног соо hү hаамаа эрид доошолуулаа. Зэдын, Яруунын районууд hү hаалияа нэмээгээгүй байха юм.

Энэ жэлдэ хоёр мянгатанай хилэдэ хүрэхын тулада үлэгшэ 20 хоногой туршада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 125 килограммhаа бага бэшэ hү hааха уялгатайбди. Энэмнай манай мүнөөдэрэй гол зорилго болохо ёhотой. Тиимэhээ үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү заатагүй hааxын түлөө тэмсэлээ эрид шангадхаял!

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДТА hҮНЭЙ ХЭР hААГДАЖА БАЙhАН ТУХАЙ

1986 оной декабриин 10-най мэдээн

(hаагдаhан hүн килограммаар)

Районууд	Үнеэн бүриhөө hаагдаhан hүн			
	Жэлэй эхинhээ	Урдахи арбан хоногто (сүүдхэдэ)	hүүлшын арбан хоногто	Дээшэлhэн, доошолhониинь (+)(−)
Хойто-Байгалай	2285	5,0	5,8	+0,8
Кабанскын	2267	4,2	4,4	+0,2
Ивалгын	2165	4,8	5,2	+0,4
Мухар-Шэбэрэй	2091	4,4	4,7	+0,3
Прибайкалиин	1981	3,6	4,1	+0,5
Хориин	1952	4,1	4,5	+0,4
Сэлэнгын	1896	3,5	3,3	−0,2
Бэшүүрэй	1947	3,7	4,5	+0,8
Түнхэнэй	1911	3,0	4,1	+1,1
Загарайн	1879	3,3	3,6	+0,3
Зэдын	1884	4,4	4,4	—
Тарбагатайн	1784	5,0	5,2	+0,2
Хяагтын	1758	3,5	3,8	+0,3
Яруунын	1670	2,9	2,9	—
Хурамхаанай	1641	2,9	2,2	−0,7
Баргажанай	1633	2,7	2,8	+0,1
Захааминай	1633	3,4	3,6	+0,2
Баунтын	1523	2,6	3,1	+ 05
Хэжэнгын	1460	2,9	3,1	+0,2
Ахын	638	3,1	1,5	−1,6
Республика	1875	3,8	4,0	+0,2

...обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ...фсоюзуудай соведтэ болон ВЛКСМ-эй обкомдо

...АЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРАГШАД

...обком, Буряадай АССР-эй Ми... ...Совет 1986 оной үбhэ бэлэд... ...дприятинууд, организацинууд, ...уудай коллективүүдые, мүн ...шадаха хүн бүхэниие хабаа... ...р арадай депутадуудай по... ...кэ болон сомоной Соведүү... ...о дэлгэрhэн социалис мүры... ...үүдые хаража үзэбэ.

...дхэхэ уялгаяа 188 процент ...тэжээл суглуулха түсэбөө 108 ...үргэhэн арадай депутадуудай ...желково Соведэй гүйсэдкомые ...нь П. И. Краснопеев);

...дхэхэ уялгаяа 175 процент, ...тэжээл суглуулха түсэбөө 100 ...үргэhэн Мухар-Шэбэрэй районой ...утадуудай Хушуун-Үзүүрэй со... ...эй гүйсэдкомые (түрүүлэгшэнь ...нов);

Үбhэ бэлэдхэхэ уялгаяа 2,6 дахин үлүүлэн дүүргэhэн Загарайн районой **Первомайска сельскэ Соведэй гүйсэдкомые** (түрүүлэгшэнь В. Н. Содномова) социалис мүрысөөндэ илаhанда тоолохо гэжэ тогтообо.

Хориин поселково, Хушуун-Үзүүрэй сомоной, Первомаевска сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудые КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, республикын профсоюзуудай соведэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаад, эдэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэртэ салин хүлhэнэйнь 75 процент хэмжээнэй мүнгэн шан барюулха.

Арадай депутадуудай Алцагай, Колесовско, Гильбэрын, Нарhатын, Уакитска, Туранай, Дэрээнэй, Турунтаевска, Охин-Булагай сомоной болон сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай эмхидхэлэй хүдэлмэриие эрхимээр ябуулhыень тэмдэглэхэ.

АЯНШАЛГАНЬ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

Афганистанай Арадай-Демократическа партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Наджиб декабриин 13-да Москваhаа Ташкент ошоhон байна. КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй уряалаар хани ёhоной албанай хэрэгээр манай орон ерээ юм.

Наджибай орон соогуур аяншалхадань, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо П. Н. Демичев үдэшэнэ.

* * *

Энэл үдэртөө Ташкентдэ Узбекистанай Компартиин ЦК-да Наджибтай уулзалга үнгэргэгдөө. П. Н. Демичев тэрээндэ хабаадалсаа.

КПСС-эй болон НДПА-гай хоорондохи харилсаа холбоое саашадаашье бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхээр, нарижуулан hайжаруулхаар, СССР-эй болон ДРА-гай хоорондохи олон талын хани ёhоной холбоо барисаае хүгжөөхөөр бэлэн байhыень нүхэд М. С. Горбачевой болон Наджибай Москвадахи хөөрэлдөөнүүд болон уулзалга батадхаба гээд хани ёhоной хөөрэлдөөнэй үедэ онсолон тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые республикын ажалшадай яажа бэелүүлжэ байhан тухай, Узбегэй ССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын хараа замууд тухай Узбекистанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь У. Б. Усманходжаев Наджибта хөөрэжэ үгөө.

«СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Ташкентын тракторна завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ болоhон совет-афган хани барисаанай митингдэ НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь хабаадалсаа.

СССР-hээ МОРДОБО

ТАШКЕНТ, декабриин 14. НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Наджиб В. И. Ленинэй хүшөөдэ баглаа сэсэгүүдые табиhан байна. Танигдаагүй солдадай хүүрэй дэргэдэхи Хэтэ мүнхын галда венок табигдаа.

Ташкентын гүрэнэй университедтэ совет-афган хани барисаанай митингдэ хабаадагшад Наджибые халуунаар амаршалаа. НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь үгэ хэлэхэдээ, шэнэ байдал байгуулхадань аха дүү ёhоной туhаламжа үзүүлдэг байhанайнь түлөө Афганистанай арад Советскэ Союзда хэзээдэшье баяр баясхалантай байха юм гээд мэдүүлээ.

Энэл үдэртөө Афганистанай хүтэлбэрилэгшэ Самарканд ошожо, эртэ урданай хотын түүхын болон архитектурна хүшөөнүүдые хараhан байна.

Үдэhөө хойшо НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Наджиб Советскэ Союзhаа мордоо. КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй уряалаар хани ёhоной албанай хэрэгээр тэрэ манай орон ерэhэн байгаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХАРЮУСАЛГААЯ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

hаяхан КПСС-эй Северобайкальскын горкомой ээлжээтэ пленум болоожо, «Партиин XXVII съездын эрилтын ёhоор коммунист-хүтэлбэрилэгшын үйлэдбэри явуулха эмхидхэлэй» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар «Нижнеангарсктрансстрой» трестэй эрхилэгшэ коммунист А. П. Романов элидхэл-тоосоо хэбэ. Партиин горкомой пленум дээрэ коммунистын, томо ажахын хүтэлбэрилэгшын тоосоо асуудал түрүүшынхиэ табигдаа юм. Тиимэhээ партиин горкомой гэшүүд, пленумдэ уригдагшад ехэл анхаралтайгаар А. П. Романовай хэhэн элидхэл шагнаба.

Тус трестын коллектив «ГлавБАМстройн» эгээл томо, түрүүшье коллективүүдэй нэгэниинь юм. Трестын олон мянган худэлмэришэд, коммунистнууд Буряадай участок дээрэ ехэ хэмжээнэй худэлмэри хэжэ байдаг. Байгша оной арбан hарын туршада трестын коллектив барилга хэхэ даабаряа 104,8 процент дүүргээ. Уоянай нефтебазын, республикын музей барилга дүүргэгдэжэ, ашаглалгада тушаагдаа. 12,3 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра БАМ-ай поселогуудта баригдажа, 20 километр авто-харгы асфальтаар хушагдаба. Түмэр замай Ангаракан станциhаа Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр пассажирска поезд ябадаг болоо. Түмэр харгы электрижүүлхэ худэлмэридэ олон миллион түхэриг гаргашалагдана. 300 автомашинын багтаха гараж hаяшаг ашаглагдажа эхилээ.

Транспортно барилгашадай худэлмэриие хүнгэдхэхэ, оньhожоруулха талаар бага бэшэ ажал ябуулга бэелүүлэгдэнэ. Электролини татаха баханануудай нүхэ малтаха худэлмэри сүм оньhожоруулагдаба. Байрын гэрнүүдэй, промышленна объектнүүдэй дотор талын худэлмэри оньhон техникын хүсөөр хэгдэдэг болоо. Эдэ бүгэдын ашаар зарим тэды амжалта туйлагдана. Тэдэнэр хурдадхалгын, шэнэдхэн хубилгалгын табан жэлэй түрүүшын үдэрhөө үйлэдбэридэ бии байhан арга боломжонуудые сүм гаргалхые оролдоно.

Трестынгээ худэлмэри бүхыдынь шэнэдхэн хубилгаха, түргэдхэлгын зэмдэ гаргаха гэшэ коммунист-хүтэлбэрилэгшын сэхэ уялга мүн. Энэ хадаа трестын хүтэлбэрилэгшэ эрдэм мэдэсэтэй, дүршэл шадабаритай, сэдьхэл бодолhоо сэхэ дулдыдаха байна.

Коммунист А. П. Романов КПСС-эй XXVII съездын үндэhэн эрилтэнүүдые баримталhан, худэлмэрээ эмхидхэдэг хүтэлбэрилэгшэ байна гэжэ элидхэл шагнаад байхадаа элеэр ойлгохоор. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй эрхилдэг коллектив БАМ-ай объектнүүдые бариха даабаряа бодото дээрэнь бэелүүлжэ, «ГлавБАМстройн» организацинуудай дундаhаа шалгаржа ябаhаар. Теэд трестын коллективэй бүхы хэрэгүүдынь амжалтатай hайн гэжэ хэлэхын аргагүй. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабаряа энэ коллектив дүүргэдэггүй байха юм.

Мүнөө партимнай ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол шухала анхарал хандуулна. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ шадангүйгөөр яажашье хурдадхалгын, шэнэлэн хубилгалгын асуудалнуудые бэелүүлжэ шадахагүй. Эндэ бригадна подрядай гуримаар худэлмэри хэдэг коллективүүд ехэ үсөөн. Бригадна подряд унжагай, нобшоор нэбтэрүүлэгдэнэ. Зарим бригадануудай, коллективүүд, ажалай хэлсээ баталаад, тэрэнээ хүсэндэнь хүргэдэггүй байха юм. Барилгын материал дуталдана, бригадануудай коллективүүдые олон ондоо объектнүүдтэ эльгээхэ ушар али олон дайралдана.

Жэшээлхэдэ, Социалис Ажалай Герой В. И. Аксеновой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бүри 1981 ондо Кичерэ станцида түбэй котельнын барилга эхилээ юм. Энэ барилга бригадна подрядай гуримаар хэхэ зорилготойгоор ажалай хэлсээн баталагдаhан байгаа. Барилга түргэноор, эрхим шанартайгаар хэгдэхэ hэн. Тэдэ материал дуталдаhан, проектнэ документацинууд сагтаа болзорoо угтоогүй. Эдэ бүгэдэ, бэшэшье дутагдалнууд ажалай тоосоной гуримаар худэлхэдэ hаад хэнэ. Барилга-хабсаралгын 603-дахи поездын захирагшад В. И. Аксеновой бригадын коллективые туhалхын оронд барилгын бэшэ участогуудта эльгээжэ, гол ажалынь hэшүүлнэ. Трестын захиргаан, партком, профком, А. П. Романов өөрөө иимэрхүү дутагдалнуудые саг дары усадхаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха зэргэтэй. Гансал захиралта үгөөд, телефоноор заабари зүбшэл хэлээд hууха гээшэ мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэнэгүй гээд В. И. Аксенов үгэ хэлэхэдээ, шүүмжэлээ.

— Минии хүтэлбэрилдэг бригада байрын гэрнүүдэй, промышленна объектнүүдэй дотор талын худэлмэри хэдэг. Бригадын гэшүүд бултадаа дүршэл шадабаритай бэрхэ худэлмэришэд юм. Ямаршье ажал даажа абаа hаа, тэрэнээ саг болзоортонь дүүргэдэг заншалтай. Теэд бидэниие объектhээ объектнүүдтэ эльгээнэ. Бригадна подрядай хэлсээ баталhан аад, тэрэнээ жэлэй эхинhээ хэдэн удаа таhалдуулаабди. Иигэжэ бригадна подряд эмхидхэжэ болохогүй. Коммунист А. П. Романов энэ дутагдалнуудые сүм усадхажа, шэнэ гуримые бүхы бригадануудай худэлмэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулха зэргэтэй,— гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын бригадир М. Г. Комарова мэдүүлбэ.

— Шэнэ эрилтэнүүдэй табигдажа байhан мүнөө үедэ хуушанайхяараа худэлжэ яашье болохогүй. Нүхэр Романовай зүгhөө гол шухала асуудалнуудые урданайнгаа зангаар, заахиралтануудые үгэжэ шиидхэхэ ушарнууд олон үзэгдэнэ. Коллектив хүтэлбэрилхэ олон арганууда шэнэлхэ, өөрсэ шэнэ юумэ бэдэрхэ ёhотой. Эндэ хэлэгдэhэн шүүмжэлэл болон дурадхалнуудые анхаралда абажа, хүтэлбэрилхы худэлмэриэ hайжаруулhан байха гэжэ найдамабди,— гэжэ барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын худэлмэрилэгшэ В. М. Рудольф хэлэбэ.

Үнэхөөрөөшье, тус трестын худэлмэришэд байрын гэрнүүдээр hайнаар хангагдаагүй байhаар. Тэрэл барилгын 575-дахи поездын 400 худэлмэришэдэй 250-ниинь саг зуурын гэрнүүд соо байдаг. Үбэлдөө тэндэнь хүйтэн. Бусадшье поезднуудай худэлмэришэд байра үгы ехэл зободог. Хирпиисээр гү, али томо панельнэ гэрнүүдые трест hаял барижа эхилбэ. 137 байратай гэр Северобайкальск городто ашаглалгада тушаагдаха аад, үшөөл унжагайрhаар. Эдэ тоо, баримтануудые хараад үзэхэдэ, трестын хүтэлбэрилэгшэд худэлмэришэдэйнгөө социально-соёлой байдалые hайжаруулха шухалын хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнагүй гээд хэлэхэ хэрэгтэй. Байрын гэрнүүдые, социально-соёлой объектнүүдые бариха мүнгэн трестдэ үгтэдэг. Теэд энэ мүнгэн олонхи ушарта бусад объектнүүдэй барилгада хэрэглэгдэнэ. Энэ дутагдалаа трестын захиргаан, партком, профком ойрын сагта усадхаха ёhотой гээд арадай депутадуудай Северобайкальскын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. А. Бодров, райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев болон бусад шүүмжэлбэ.

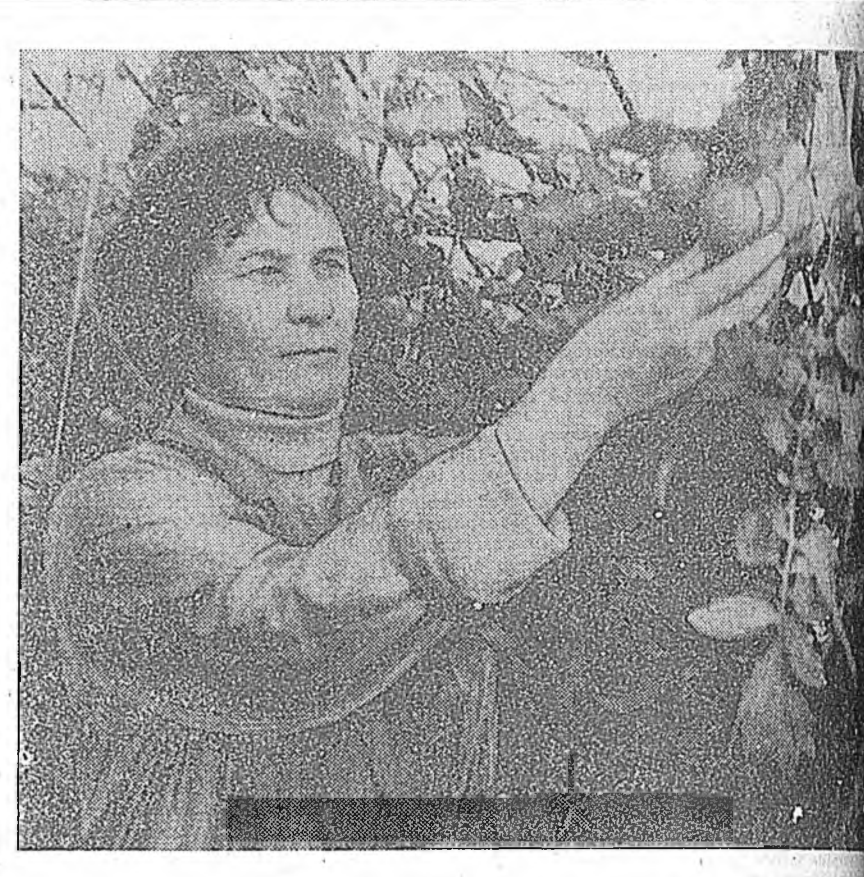
— Коммунист А. П. Романов саашадаа эрилтээ шангадхажа үйлэдбэридэ бии байгаа дутагдалнуудаа сүм усадхаха хэрэгтэ бүхы бэлиг шадабаряа зорюулжа, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллаха дүүрэн арга шадалтай хүн. hайн бэлэдхэлтэй, дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэн. Үйлэдбэриингөө бүхы участогуудые хүтэлбэрилжэ, эрилтээ шангадхаха зэргэтэй. Хурдадхалгые, шэнэдхэн хубилгалгые нүхэр Романов өөрhөө эхилхэ ёhотой,— гэжэ КПСС-эй Северобайкальскын горкомой секретарь В. А. Никулинский хэлэбэ.

Трестын коллектив барилга хэхэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэнэ гэжэ хэлэжэ hэмди. Гэбэшье эндэ барилгын оорынь унэ сэнгые доошолуулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргэгдэнэгүй. Шэнэ онол арга, оньhон техника эндэ үшөө бага хэрэглэгдэнэ. Бригадна подрядай гуримаар бүхы ажалай 50 процентынь хэгдэхэ аад, үнэн дээрээ оройдоол 39 процентнь хэгдэнэ. Трестын хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл багатайгаар ажаллаhан дээрэhээ түрүү онол арга үйлэдбэридэ нобшо удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Ушар иимэhээ нүхэр Романов харюусалгаяа дээшэлүүлжэ, эрилтээ шангадхаха ёhотой. Ажалшазонтой холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ шухала. Хамаг hайн hайхан хэрэгүүд ажалшадай үнэн сэхэ ажалhаа дулдыдана. Тиимэhээл тэрэ юрын ажалшад, тухай hаналаа табиха, тэдэнэй байдал hуудалые hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарха ёhотой гээд заагдаа.

— Манай худэлмэридэ дутагдалнууд бии. Тэдэниие пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд сүм заагаа. hайн дурадхал, hанамжануудые оруулаа. Саашадаа энэ хөөрэлдөөнhөө зүб тобшолол хэжэ, худэлмэриеэ зүбөөр эмхидхэхэ, сүг худэлдэг нүхэдэйнгөө дүршэл шадабарида түшэглэхэб,— гэжэ нүхэр Романов пленумэй түгэсхэлдэ найдуулба.

Коммунист А. П. Романовай ажал хэрэгүүдые КПСС-эй горкомой пленум дээрэ ехэ анхаралтайгаар хаража, зүбшэжэ, hайн талыень тэмдэглэhэн, дутагдалнуудыень шүүмжэлhэн, ашатай туhатайшье хөөрэлдөө Северобайкальскын коммунистнууд үнгэргэбэ. Иимэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

К. ЖАМЬЯНОВ.
манай корр.

Гадаа үбэлэй хүйтэнэй янгинажа байха үедэ набтаршаг энэ байрын досоо ан-бун дулаан. Ноябриин hүүл багта эндэ уб улаан помидорнуудые суглуулжа байхые харахат. Энэмнай Селенгинскын целлюлозно-картоной комбинадай хамhабариин ажахын теплицэнүүд гээшэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр ажахын теплицэнүүдтэ худэлэгшэдэй коллектив социалис мүрысөөндэ илажа, СССР-эй Ой модоной, целлюлозно-саарhанай болон модо болбосоруулгын министерствын дамжуулгын Улаан тугта, дипломдо, мүнгэн шанда хүртэhэн юм.

Энэшье жэлдэ овощ ургуулагшад амжалтатай. Тэдэнэр жэлэй түсэбтэ даабари хоёр hараар урид дүүргээ. Овощ суглуулха даабари 116,4 процент дүүргэгдэжэ, түсэбhөө гадуур 140 центнер продукци абтанхай. Комбинадта худэлдэг хүн бүхэндэ дунда зэргээр гушан килограмм үлүүтэй овощ хүртэхэ болоно.

Г. Г. Графеева, Н. С. Бойцова теплицэдэ үгэрсэ болон помидорнуудай баян ургаса абалгын дүй дүршэлтэй болонхой. Энэ жэлдэ тэдэнэр дүрбэлжэн метр бүхэнhөө 27,8 килограмм овощ суглуулжа абаа. Тэдэнэртэй сүг худэлдэг Г. В. Качина, С. И. Бальчугова дүрбэлжэн метр бүхэнhөө 27 килограмм овощ абаа.

Хамhабариин ажахын теплицэнүүдтэ ургаса суглуулха үе ноябриин hүүл болотор үргэлжэлдэг. Мүнөө тус коллектив дүй дүршэлтэй агроном З. А. Инкинагай хүтэлбэри доро үгэрсэ hуулгахаяа бэлдэжэ эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: овощ ургуулагша Надежда Сергеевна Бойцова.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

АХЫН РАЙОНДО

ҮБЭЛЖЭЛГЭЕЭ ЭРХИМЭЭР ҮНГЭРГЭНЭ

«50 лет Октября» колхозой үхэршэн, Буряадай АССР-эй габьяата малшан, Ажалай Улаан Тугай, Арадуудай хани барисаанай орденуудтай коммунист Мэлс Ошорович Арзухаевай туйлаhан ажалай алдар соло район соогоо мэдээжэ болонхой. Тэрэ гушаад жэлэй туршада мал харууhалхадаа, жэншэдгүй эрхим дүн туйлажа, мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Мэлс Ошорович hүрэг мал даажа абаад, Угаэ Харhанай үбэлжөөндэ гэр бүлөөрөө ажаллана. Тэрэ жэл бүхэндэ 300 буруунуудые харууhалжа таргалуулаад, гүрэндэ эрхим шанартай мяха тушаадаг заншалтай. Үбэлэй үедэ малынь тус тустаа дунда зэргээр шэгнүүрээ 90 килограммаар нэмээдэг байха юм.

— Мүнөө үбэлдөө 187 буруу харууhалхаяа даажа абанхайб. Эдэ мални хоёр жэлэй үнгэрхэдэ гүрэндэ тушаагдаха — гэжэ малшан хөөрэнэ. Малшанай наhанай нүхэр Ольга Дашеевна бригадын туйлаhан амжалтанuудта горитойхон хубитаяа оруулна. Ольга Дашеевна хэдэн жэлэй туршада партиин Ахын райкомой бюрогой гэшүүнээр, арадай депутадуудай Соёдой сомоной Соведэй депутадаар hунгагдаа юм.

ДҮРШЭЛТЭЙ ХОНИШОН

Аюр Аюшеевич Хаптагаев «Улаан-Аха» колхозой эрхим хонишон юм. Олон жэлэй туршада hүрэг хони адуулжа байhан коммунист энэ нүхэр Юлия Чимитовна hамгантайгаа социалис мүрысөөндэ жэншэдгүй эрхимлэнэ.

Энэ жэлэй дүнгээр т[...] гада баhал «түрүү [...]раа. Тэдэнэр 100 эх[...] бүриhөө 110 хурьга аб[...]рин бүтэнөөр тэнжээж[...]hан байна. Эртүүр [...] хурьгадаа hайнаар хар[...]дань, туд бүринь 32 кил[...] шэгнүүртэйгээр тушаагд[...] Юлия Чимитовна зоот[...] мэргэжэлтэй. Тиимэhээ [...] хурьгадаа зоотехничес[...]бариин ёhоор харууhалд[...]римтай.

Мүнөө жэлэй үбэлж[...] үедэ хонидоо тобир [...] ондо оруулжа, 100 эх[...] бүриhөө 100 хурьга абах[...]нин бүхэнhөө 3,7 килог[...] ноохо хайшалха уялга[...]хай ажаллажа байна.

АЖАЛЫНЬ ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭГДЭЭ

Лопсон Максарович [...]нов республикын габ[...] малшан гээшэ. Тэрэ Л[...] нэрэмжэтэ колхозой [...] үүлтэрэй малай гүрлы[...]жа абанхай. Тэндэнь 70 [...] үнеэн, 69 тугал харууl[...]на.

Малай үбэлжэлгэ Үх[...] үнгэржэ байна. Зунай [...] Жомболог голые [...] холын бэлшээри болохо[...] галанта, "Алаг байса, Хүх[...]са гэжэ газарнуудта [...] таргалуулаа. Мүнөө үе[...] жэлээ малдаа зэабол[...] жуулан буйлуулаад үгэ[...]

Оролдосотой малш[...] «Шэн габьяата ажалай[...] медаль hаяхан барюул[...]

В. ГАЛСА[...]
манай штатнабэшэ [...]

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА—

БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ШЭНЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭР

Бэшүүр нютагаар албанайнгаа хэрэгээр ябахадаа, эндэхи тоhоной заводой ажал хэрэг тухайнь оло дахин дуулаhан байгааб. Тиигэжэ энэ ажалша коллективэйхидтэй уулзажа танилсаха гэhэн бодол досоомни түрөө hэн.

Тоhоной заводой директор В. Н. Перелыгина маниие баяртайгаар угтан абаба.

— Предприятимнай байгша ондо амжалта түгэсөөр худэлжэ байна. Шэнэ табан жэлые яhала hайнаар эхилэнхэйбди. Үнгэрhэн арбан нэгэ hарын дүнгөөр бидэ жэлэйнгээ даабариие дүүргэhэн байнабди. Ажалай түрүүшүүлшье олон. Эдэнэр тухаймнай бэшыт,— гэжэ Валентина Николаевна дурадхаба.

Үнэхөөрөөшье, Бэшүүрэй тоhоной завод район дотороо үйлэдбэрилэгдэhэн бүхы hү буйлуулдаг байха юм. hүнэйнгөө зарим хубииень Улаан-Үдын hүнэй комбинадта эльгээнэ. Үнгэрhэн арбан нэгэ hара соо энэ предприяти 10.330 тонно hү буйлуулаа.

Эдэнэрэй экономическа талыень харахада, тус коллектив 1986 ондо бүхыдөө 1 миллион 895 мянган түхэригэй продукци буйлуулжа, худалдаха даабаритай. Мүнөөдэрэй байдалаар тэдэнэр 2 миллион 126 мянган түхэригэй продукци буйлуулба. Тоhоной заводой худэлмэрилэгшэд жэлэй туршада дүн хамта 95 тонно тоhо гаргаха hаа, харин декабриин нэгэндэ тэрэнээ 135 тоннодо хүргэжэ шадаа. Мүн тиихэдэ 379 тонно тоhолиг бэшэ продукци тушаажа, түсэбөө 102 процент дүүргэhэн байха юм. Эдэнэр жэлэй туршада 4898 тонно сагаан эдеэнэй зүйл гаргаха hаа, харин мүнөө 5328 тонно зүйл буйлуулаад байна. Тэрэнэй хажуугаар тус предприяти жэл соо Улаан-Үдын hүнэй комбинадта дүн хамта 2690 тонно hү эльгээхэ даабарияа баhал болзорhоонь урид дүүргээ.

— Энэ амжалта бидэнэртэ миин хүрэжэ ерээ бэшэ aаб даа. Коллективэй гэшүүн бүхэнэй даалгагдаhан ажалдаа үсэд шангаар худэлжэ гараhанай үрэ дүн болоно. Заводой худэлмэрилэгшэд ганса оройн hүеэ буйлуулжа, элдэбын продукци гаргаха бэшэ, мүн тэрэнээ hайн шанартайгаар хэхые оролдодог гээшэ. Үнгэрhэн 11 hарын хугасаа соо манда 811,8 процент hүн нэгэдэхи сортоор абтаhан байна. Тэрэнэй тоhолигынь 3,77 процент байгаа. Энэ үрэ дүн юу харуулнаб гэхэдэ hайн шанартай продукци абахын тула тэмсэл үргэнөөр ябуулагдана,— гэжэ В. Н. Перелыгина хөөрэнэ.

hүнэй лаборатори соо ороходомнай тоhоной заводой мастер-бригадир Е. П. Куренкова лаборант В. К. Лазарева хоёр абтаhан hүнэй шанарыень шалгажа hуубад.

— Мүнөө үбэлэй үедэ hайн шанартай hүн ороно ааб даа? — гэжэ тэдээндэ ханданаб.

— Тиимэ. Октябрь hараhаа хойшо тушаагдаhан hүнэй шанарынь нилээд hайн болонхой. Районой зарим ажахынууд түхэрэен жэлэй туршада ехэнхи hүеэ нэгэдэхи сортоор худалдадаг. Эдэнэрэй тоодо «Победа» колхозые, Бэшүүрэй совхозые нэрлэжэ болоно. Байгша ондо «Еланский», Калининай нэрэмжэтэ колхозууд hайн шанартай hү тушаажа байнхай. Гэхэтэй хамта «Сибирь», Охин-Булагай, «Новосретенский» совхозууд мүнөө муу шанартай сагаан эдеэ тушаана,— гэжэ Екатерина Поликарповна хэлэбэ.

Энэ ажалша бэрхэ коллектив байгша ондо экономическа талаар яhала үндэр дүнгүүдтэй. Үнгэрhэн гурбан кварталай туршада ашаг олзо оруулха түсэбөө 150 процент бэелүүлhэн байха юм. 174 мянган түхэригэй орондо 261 мянган түхэригэй ашаг олзо оруулагдаа. Юhэн hара соо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 108,8 процент бэелүүлэгдээ hэн. Энэ хугасаа соо заводой нэгэ худэлмэришэн 52 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ hаа, харин тэрэнээ 6 мянган түхэригөөр үлүүлээ.

— Туйлагдаhан энэ амжалта хүн бүхэнэй оролдолгоhоо эхитэй юм ааб даа. Эндэ худэлдэг түрүүшүүл тухайгаа хоёр гурбан үгөөр хэлэжэ үгыт? — гэжэ директортэ хандахадамнай:

— Түрүүн танда хэлээ hэм. Ажалдаа үнэн зүрхэнhөө дурлаhан хүнүүд манда олон байха. Эндэ бүхыдөө 30 хүн худэлдэг юм. Завод дээрэмнай аппаратчицаар гушан табан жэлэй туршада амжалтатай худэлжэ ябаhан Ефросинья Тихоновна Слепнева тухай үнэн зүрхэнhөө дулаан үгэнүүдые зорюулхаар. Тэрэ мүнөө пенсидэ гараhаншье hаа, ажалаа хэhэн зандаа. Зинаида Константиновна Разуваева тоhо бүлэдэг худэлмэридэ баhал гушаад жэл соо ажаллана. Эдэ хоёр эхэнэр үйлэдбэриин ямаршье участогта худэлжэ шадаха дүй дүршэлтэй. Кочегарнуудай ажал манда тон хүндэтэй. Иимэ мэргэжэлтэн ганса дулаа үгэдэг бэшэ, мүн продукци гаргаха хэрэгтэ тусхай температурна режим байгуулдаг байха юм. Энэ худэлмэридэ В. И. Федоров гушаад жэлэй хугасаа соо амжалта түгэсөөр ажаллана. Абаканска hүнэй техникум дүүргэhэн Вера Лазарева лаборантын уялгые hайнаар бэелүүлдэг. Хүргэдэг түхеэрэлгэнүүдэй машинистээр комсомолой гэшүүн Петр Утенков худэлнэ. Тэрэ ямаршье маркын түхеэрэлгые заhаха дүршэл шадабаритай. Танай хажууда байhан мастер-бригадир Е. П. Куренкова техникумэй hүүлээр арба гаран жэлэй туршада манда ажаллана. Эрхим мэргэжэлтэн байhанаа өөрыгөө харуулжа шадаа. Инженер-технолог Татьяна Ивановна Бутакова — үйлэдбэриин эзэн гээшэ. Түсэблэлгын таhагай экономист Г. М. Ткачевагай оруулhан габьяа нилээд ехэ. Тэрэнэй аша туhаар бидэ ямараар худэлжэ байhанаа саг соонь мэдэнэбди,— гэжэ Валентина Николаевна тодорхойлно.

Энэ предприяти байгша ондо колхоз, совхозуудай hүнэй фермэнүүд дээрэhээ 3500 тонно hү абаха hаа, харин мүнөө 4165 тонно hү худалдажа абаба.

Д. ДОНДОКОВ.

Совет орон дотор

ТОГТООГДОМОЛ СӨӨРЭМ

КЫЗЫЛ. (Тувын АССР). «Тувинводстрой» трестhээ ирригаторнуудай бригаданууд республика дотороо тон томо Медведевскэ уhалууриин түхеэрэлгэнүүдэй түрүүшын ээлжээе хараалагдаhан болзорhоонь табан hараар урид ашаглалгада тушааба. 6 километр утатай гол ханааб, бүлүүр станци болон олон тоото hалаа ханаабуудые «Советская Тува» колхозой таряашадта тэдэнэр hаяхан дамжуулаа.

Бүхы коллективүүдэй бригадна подрядай аргаар худэлжэ, ажахын гүйсэд тоосоо нэбтэрүүлхэдэ, мелиораторнууд уhалууриин түхеэрэлгэнүүдые бариха худэлмэриие хурдадхаха аргатай болоhон байна. Уhалууриин түхеэрэлгэнүүдые, уhалууриин техникэ хангаха тухай хэлсээнүүдые бригаданууд ажахынуудтай баталанхай. Түхеэрэлгэнүүдэй найдамтай hайнаар худэлбэл, энэнь таряашадташье, мелиораторнуудташье аша туhатай байха болоно.

Хемчинскэ уhалууриин түхеэрэлгын барилга хурданаар ябуулагдана. Зунай hарануудай гаратар тэрээнэй түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулхабди гэжэ ирригаторнууд таряашадта үгэеэ үгөө юм. Ерэхэ жэлэй хабарай тарилгын худэлмэриин эхилтэр 3 мянганhаа дээшэ гектар шанаржуулан hайжаруулагдаhан газар республикын колхоз, совхозуудта болзорhоо урид дамжуулха уялга тэдэнэр абанхай.

НИИТЫН ЖУРАМ БЭХИЖҮҮЛХЭ

КАЛУГА. Социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, ниитын ажабайдалай бүхы талануудые демократическа шэнжэтэй болгохо гээшэ социалис хуули ба журам бэхижүүлхэ, эрхэтэдэй эрхэнүүд болон бодото аша туhа хамгаалгые шангадхаха зорилготой холбоотой юм. Калугада hаяхан боложо үнгэрhэн совет, хуулиин зургаануудай болон ниитын эмхинүүдэй худэлмэрилэгшэдэй бүхэроссин зүблөөн дээрэ энээн тухай онсолон тэмдэглэгдэhэн байна. hайн дуранай арадай дружинануудай худэлмэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Партиин ябуулhан хараа шугамай ашаар общество доторхи арюун зүб ябадалай оршон байдал хараа байса тогтоно гээд тэмдэглэгдээ. Иимэ эрхэ байдалда арадай дружинануудай ажал ябуулгын удха шанар дээшэлнэ. Архидалгатай, бусад таарамжагүй ябадалнуудтай тэмсэлдэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаададаг, манай городууд болон hууриин тосхонуудтахи байдал гуримшуулгада эдэбхитэйгээр туhалдаг.

Зүблөөн дээрэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай хөөрэлдөөн болоо. Ниитын эдэ эмхинүүдые хүтэлбэрилгэдэ ёhын тэдысэ хандаха баримтанууд ушарна гээд дружиннигууд, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд шангаар шүүмжэлээ. Ажал хэнгүй олзо олохо ябадалтай, хулгайлалгатай, хулиган ааша гаргаха ябадалтай тэмсэлдэ нютагай Соведүүдтэй, ниитын эмхинүүдтэй, хуулиин зургаануудтай арадай дружинануудай харилсаата ябуулгые бэхижүүлхэ шухала.

(ТАСС).

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ»

КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таhагай «Агитаторай блокнот» журналай 22-дохи номер хэблэлhээ гараба.

Баргажанай райондо соёл-гэгээрэлэй худэлмэри ябуулха талаар hайн жэшээнүүд олон юм. Гэхэ зуура клубуудай, библиотекэнүүдэй материальна баазын hула, худэлмэрилэгшэдэйнь эдэбхи үүсхэл багатай, партийна организацинуудай энэ асуудалда анхаралаа хүсэд хандуулдаггүй байhан ушарhаа соёл гэгээрэлэй худэлмэриин шанарынь зарим ушарта хангалтагүй байдаг гээд КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров «Ажал, дүй дүршэл» гэhэн ниитэ гаршаг доро толилогдоhон «Үе сагай үндэр эрилтын ёhоор» гэhэн статья соогоо бэшэнэ.

Журналист Н. Шагдарова «Хүүшан hууринуудай шэнэ байдал» гэhэн ниитэ гаршаг доро гараhан «Хүн тухай анхарал» гэhэн корреспонденци соогоо Яруунын районой «Улаан-Туяа» совхозой түб hууринай социальна хүгжэлтэ тухай хөөрэнэ.

«Хурдадхалга: эршэ ба зорилгонууд» гэhэн ниитэ гаршаг доро арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. К. Агаловтай журналай корреспондент Н. Быковагай хөөрэлдөөн уншагшадай анхаралда дурадхагдана. «Буряад ороной ниислэл ургана» гэhэн гаршагтай энэ материал соо 12-дохи табан жэлдэ, мүн 2005 он хүрэтэр Улаан-Үдэ хотын хүгжэлтэ тухай хэлэгдэнэ.

Тиихэдэ профессор М. Хамагановай мүнөөнэй буряад прозын байдал тухай тэмдэглэлнүүд, XI табан жэлдэ республикын соёлой хүгжэлтын дүнгүүд.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала hалбари

БАТА ҮНДЭhЭ hУУРИ ХЭРЭГТЭЙ

Дайнай hүүлээрхи шэрүүн жэлнүүдэй үедэ, 1948 ондо Содном Цыреторович нүхэртэйгөө хамта хонин ажалда ороо hэм. Хэды хүшэр хүндэ байбашье, ажахынгаа хонидые гээлтэ хоролтогүйгөөр харуу[illegible]

[illegible] партбюро болон профкомой Хүндэлэлэй грамото, шагналнуудта хүртөөбди. Мүнөөшье жэлэй үбэлжэлгын туршада нёдондонойнгоо амжалта дабтаха хүсэлтэйбди.

Түл абалгын үедэ ханамжатайгаар бэлдэжэ байнабди. [illegible]

[illegible] хэлсээн соомнай хонидые харууhалгын зооветеринарна эрилтэнүүдые дүүргэлгэ, хонидой хашаа, байрануудые заhабарилга гэхэ мэтэ тодорхой асуудалнуудые шиидхэхэ талаар хоёр талын уялганууд тодорхойлогдоо hэн. [illegible]

[illegible] искусственна аргаар үрэжүүлгэ хээ hэмди. hула, тэнхээ тамиргүй хонидые илгажа эдээлүүлнэбди.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгэ онсо удха шанартай. Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, зарим талаараа хүнгэншье hаа,— [illegible]

[illegible] тодхохобди гэжэ хэлэ[...] гээ шанахадамнай [...]гэн болохо.

Соёлшод бидэниие [...] шагүй. Районой соёло[...] шангай агитколлектив [...] холтой концерт [...] ошоо hэн. Колхозойнгоо [...] [illegible]

...ай дээдын зургаануудта

...ААН ТУГ, ...ЭТЭ БЭЛЭГ

...комой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүү... ба профсоюзуудай Совет, ВЛКСМ-эй обком ...убликын студентнэрэй областной отрядай ...эй дүнгүүдые хаража үзэбэ.

...VII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ...эй түрүүшын жэлэй арадай ажахын түсэбүү... хэрэгтэ студентнэрэй областной отряд го... оруулаа гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, ...Р-эй Министрнүүдэй Совет ба профсоюзуу... ...КСМ-эй обком тэмдэглэбэ.

...й областной отрядай байгуулагдаһаар 20 жэ... ...до гүйсөө. Улаан-Үдын дээдэ ба тусхай дун... ...та һурадаг 3937 хүн студентнэрэй областной ...лдэ нажартаа ажаллаһан байна. Тиигэжэ ...тухэригэй барилга-хабсаргалгын хүдэлмэри ...отрядай гэшүүн бүхэн 2343 түхэригэй хүдэл...гээшэ.

...но алхамаа жэгдээр татагты!» гэһэн патрио... ...озна хүдэлөөндэ хабаадалсан, студентнэрэй ...инскэ тусхай деабари дүүргээ юм. Тиигэжэ ...отрядууд хадаа өөһэд өөһэдынгөө байрлаһан ...ал сурталай-политическэ, соёл болбосоролой ...бүүлаа.

...й областной отрядай 20 жэлэй ойн гүйсэһэн ...«Корчагинец» гэжэ студентнэрэй коммунис ...мхидхэгдэжэ, ажалай семестрэй үедэ олоһон ...лгүүдые абажа, Баргажанай хүүгэдэй байшан...гдэжэ байһан үхибүүдтэ үгэһэн байна.

...й областной отряд даажа абаһан социалис ...найнаар бэелүүлээ. Энэ талаар Буряадай хү...үүн Сибириин технологическа, Буряадай гү...рай институдууд, лесотехническэ, түмэр замай, ...техникумүүд, һуралсалай бусад зургаанууд ...түйлаа.

...уулинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүры... ...й хүдөө ажахын институдай студентнэрэй ...дые илаһанда тоолоод, КПСС-эй обкомой, ...Р-эй Министрнүүдэй Соведэй ба профсоюз..., ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан ту... ...тухэригэй үнэтэ бэлэгээр шагнаха гэжэ тогтооо...

...дунда һургуулинуудай дунда дэлгэрһэн со... ...ндэ Улаан-Үдын лесотехническэ техникумэй ...ндэмэл отряд илаһанда тоологдожо, КПСС... ...ряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ...соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын ...250 тухэригэй үнэтэ бэлэгээр шагнагдаха бо...

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

МАЛШАД—МАНАЙ АНХАРАЛДА

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй үдэр бараһахань ойртоно. Ниитын адууһа малые һайнаар тобир тарганаар ондо оруулхын тула республикымнай бүхы малшад оролдолго ехээр гарганад. Малай үбэлжэлгын шухала кампаниие урагшатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ малшадһаа гадна хүдөөгэй интеллигенци хам оролсонхой гэхэдэ алдуу болохогүй.

1986—1987 онуудай үбэлжэлгын үедэ малшадые комплексноор хангаха талаар Мухар-Шэбэрэй районой арадай депутадуудай Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжэн, Түнхэнэй районой Толтын сомоной Соведэй депутадууд болон хүдөөгэй интеллигенци сомонойнгоо Соведэй дэбисхэр дээрэ байдаг «Восточные Саяны» болон «Мир» колхозуудай малшадые үбэлжэлгын үедэ комплексноор хангаха тухай тогтоол батлан абаба.

Манай сомоной Соведэй харьяата «Восточные Саяны» болон «Мир» колхозуудта һү һаалиин табан фермэ, хонидой отаранууд, мүн шахан таргалуулгын гүүртэнүүд бии юм. Колхозуудай правлениин, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай хүсөөр малай байранууды, бүхы түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдээ үбэлэй үедэ хүдэлхөөр саг соонь һайнаар бэлдэһэн, хаа хаанагүй малай тэжээл зөөжэ оруулһан байна. Малай фермэнүүд болон гүүртэнүүдтэ хүдэлхэ хүн зон, зоотехникнэ мэргэжэлтэд томилогдонхой, тэдэнэртэ үйлэдбэриин ба ажаһуудалай таарамжатай эрхэ байдал олгогдоо.

Һаяхан манай сомоной Соведтэ зүблөөн боложо, малай фермэнүүд дээрэ үбэлжэлгын үедэ депутадуудай постнуудые бии болгохо тухай шиидхэбэри абтаһан юм. Мүнөө бүхы фермэнүүд дээрэ депутадуудай постнууд эмхидхэгдэнхэй.

Ажалай журам бэхижүүлһэнэй, түрүү дүй дүршэл болон хүдэлмэридөө эмхидхэлэй түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалһаа һамшалгатай, архидалгатай, ажал хэнгүй олзо ололготой тэмсэл шангадхаха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана.

Зүгөөр манай Соведэй архидалгатай тэмсэдэг комисси ажалаа һулаар ябуулна. Сомонойнмнай Соведэй газар архидалгагүй зоно болоошье һаа, эндэмнай һогтуушуул үзэгдөөд лэ байдаг. Архидалгатай тэмсэлээ улам шангадхаха зорилго манай Соведэй депутадуудай урда табигданхай гэжэ онсолхо байнаб.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гээшэ бүгэдэ арадай хэрэг болоно. Тиимэһээ Соведэймнай газар дээрэхи хоёр һургуулинуудай багшанар һурагшадтайгаа, клубуудай хүдэлмэрилэгшэд, Хоймором участково больницын эмшэд, Толтын сельпогой наймаалагшад, хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд малшадые хангаха хүдэлмэридэ хам оролсонхой.

Жэшээлхэдэ, Таалын клубые даагша нютагай Соведэй депутат Л. В. Карцева жэлһээ жэлдэ үбэл, зун илгаагүй малшадта хүрэжэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэһөө гадна фермын улаан булан шэмэглэдэг зантай юм. Автолавкын жолоошон-наймаалагша Соведэй депутат Н-С. С. Шарнаев саг болзортоо холын малшадые хангадаг нарин нягта журамтай хүн юм. Таһархай нютагай библиотекарь Н. Н. Замбалова малай фермэнүүдээр ябажа, һонин номууд, журналнууд болон газетэнүүдые таһалгаряагүйгөөр зөөдэг болонхой. Хоймором участково больницын акушерка З. Ш. Занданова малшадай элүүр энхые сахин шалгахаһаа гадна «Санитарна бюллетеньнүүдые» гаргадаг байна.

Толтын болон Галбын дунда һургуулинуудай багшанар Б. Ж. Бирбаев, М. Д. Лобанова гэгшэд холын малшадта ошожо, тематическа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, мүн хүүгэдэйнь һуралсал тухай хөөрэжэ үгэдэг заншалтай. Багшанар Э. С. Зомонова, А. Д. Петухова, В. Д. Баторова гэгшэд хүтэлбэрилдэг классуудайнгаа һурагшадтай фермэ дээрэ ошожо, шефскэ туһаламжа үзүүлдэг. Тэдэнэр уран һайханай концертнүүдые харуулдаг.

Депутадуудай ябуулжа байдаг ажал хэрэгүүдые харахада, тэдэнэй харюусалгань элихэнээр харагдадаг. Галбын отделениин эрхилэгшэ В. Д. Митриков, «Восточные Саяны» колхозой ахамад бухгалтер В. Р. Гергенова, «Мир» колхозой кадрнуудай таһагай инспектор В. Ш. Сыремпилова, Таһархайн отделениин механизатор С. Д. Будаев гэгшэд болон бусад депутадууд тэрэ тоодо оролсоно.

Манай нютагай «Хэнгэргэ» гэжэ арадай ансамбль республика дотороо мэдээжэ болонхой коллектив юм. Тиигэбэшье һүүлэй үедэ «Хэнгэргэмнай» урагшагүйдэнэ. Жэлдээ нэгэ хоёр дахин суглардаг болошонхой.

Эндэ манай Толтын соёлой байшангай хүдэлмэри тухай хөөрэхэ бодол түрэнэ. Мүнөө эндэ тон дулаан, зохид. Теэд тэрэнэй директор О. Б. Бузаева ажалаа һайнаар эмхидхэнэгүй.

Соёлой байшангай хүдэлмэри тухай асуудал нютагай Совет дахинаа хаража үзэхэ юм.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха зорилгые урагшатайгаар шиидхэхын тула байгша, арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ ёһотойбди.

Үбэлжэлгын үедэ манай сомоной Соведэй депутадууд болон интеллигенци малшадые комплексноор хангажа, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые заатагүй оруулха гэжэ онсолхо байнаб.

В. ПАРТИЛХАЕВ,
Түнхэнэй районой Толтын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэгдэһэнэй һүүлээр

«АНХАРАЛАА ХАНДУУЛААГҮЙ»

Имиэ гаршагтайгаар толилогдоһон шүүмжэлхы удхатай материал манай газетын байгша оной октябриин 1-нэй номерто гараа һэн. Хориин районой олонхи ажахынуудта, илангаяа Анаагай совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хартаабха ургуулхада гүйсэд анхарал хандуулнагүй, тиин хартаабхын муу ургаса абтаа, түсэбөө бэелүүлээгүй гэжэ тэрэ статья соо тэмдэглэгдэжэ һэн. Тиимэһээ энэ дутагдалнуудые усадхаха талаар юун хэгдээб, саашадаа район соо хартаабха ургуулгые хүгжөөхэ талаар ямар хэмжээнүүд абтааб гэһэн асуудалнуудтайгаар районой хүтэлбэрилэгшэдтэ редакци хандаа. Хориин РАПО-гой соведэй түрүүлэгшэ Н. Ц. Дамдинцыреновһээ имиэ удхатай харюу абаабди:

«Анаагай совхоздо хартаабха ургуулха хүдэлмэри тухай асуудал КПСС-эй райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб байгаа. Байгша ондо хартаабха һайнаар ургуулха зорилготойгоор совхозой дирекци (директор С. Ж. Жамсуев, ахамад агроном Н. В. Бородин) бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ бюро дээрэ тэмдэглэгдээ.

Хартаабха ургуулха хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандаһанай хойшолон гэхэдэ, гүрэндэ энэ продукт тушааха түсэбөө бэелүүлээгүй, эрэлдэйн ургасын үрэһөөр хангагдаагүй байһаниинь түлөө совхозой директор С. Ж. Жамсуевта шангаар [illegible], ахамад агроном Н. В. Бородиндо [illegible]. [illegible] Анаагай совхозой парткомой секретарь Н. Д. Лалхаанова [illegible].

Хартаабхын һайн шанартай, үндэр ургаса абаха зорилготойгоор үнэлагдадаг, һайн газарта энэ ургамал тариха шухала гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ [illegible]. Хартаабха болон бусад хүдөө ажахын ургамалнуудые ургуулха талаар эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ абуулагдана [illegible]. Гадна нэгэ шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулха, тарилгын газар зүбөөр хуурайлаха гэхэ мэтын хүдэлмэри жэнэшэдгэй ябуулагдаха байна.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

ДҮЙ ДҮРШЭЛТЭЙ НАЙМААЛАГША

Хориин районой 6 автолавка тоологдодог юм. Тэдэнэй дунда 1-дэхи классай жолоошон Николай Николаевич Бородин автолавкада юһэдэхи жэлээ хүдэлжэ ябана. Тэрэ Анаагай совхозой хоншод, малшадые хангадаг. КПСС-эй гэшүүн Николай Николаевич арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб үнгэрэгшэ жэлэй август соо дүүргээ.

Дүй дүршэл сэхэтэй наймаалагша Анаагай совхозой парткомой гэшүүн, совет худалдаа наймаанай отличник, «Шэн габьягай түлөө» медальтай юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Н. Н. Бородин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө

...ЙН ЭХИН ...БИГДАА

...райондо ар... ...Бухэсоюзна ...болон хо... 1985 оной но... ...болгогдоһон ...сагһаа хой... ...он совет орга... ...доро «Ар... ...коголизм зай... ...тухай» ..., СССР-эй Ми... ...дэй тогтоол ...зорилгонуудые ...гһаба горитой ...гдана. Рес... ...ин правле... ...шагнагда... ...имэ тобшо... ...оно. ...эхин эмхинүү..., хүдэлмэрии... ...талаар хэгдэхэ ...түлэб дүүр... 140 предпри... ...болон ажахы... ...архидалгатай ...эхин эмхи... ...гдоо. Тиигэжэ ...50-аад хүн ар... ...гшэдэй зэр... Тэдэнэй дунда ...д, колхозни... ...739, ВЛКСМ-эй ...09 эхэнэр зон ...эхин эмхинүү... ...эрэр партий... ..., совет орга... ...ан эрхим зон ...бүхы эмхинүүд ...һарын, квар... ...ёһоор хү... ...бүхэндэ ябу... ...хүдэлмэриие ...рамаар днев... ...отойгоор бэ... ...далгагүй бай... ...лай ёһо» гэ... «Нэрээ хуха... ...а самбарнууд ...зарнуудта ул... юм. ...стенд дээрэ ...эмхиин бүри... ...түсэб ха... ...эһэн ажал ту... ...олондо ду... ...далгагүй хэм... ...дые эмхидхэг... ...дэнэ, бүлгэмэй ...жа, дурадхал... ...һуури олоно. ...баһал өөрын ...аб даа. Хара ...шэрдэгдэһэн ...Нэрээ хухалаг... ...гдэжэ, хажуу ...хемартайхан ...харал гансата ...архи уугаад ...газарта дай... ...хаяһан, ажал... ...доһон, үйлэд... ...журам эбдэһэн ...даг байна. ...далгагүй хо... ...клуб эмхид... ...о, Северобай... «Н а д е ж д а», ...о-Муйск посё... ...гэжэ клу... ...уйскда залуу...шуулай «Оазис» гэжэ түб эмхидхэгдэнхэй. Эндэ «Оазис» гэжэ түбэй ажал тухай богонихоноор хэлэхэ хэрэгтэй.

Юуб гэхэдэ, «Оазис» 11 филиалтай байна. Спортивна 4, аяншалгын, медицинскэ болон бусад филиалнууд хүдэлмэриеэ амжалтатайгаар ябуулна ха юм. Энээндэ түс посёлогой комсомолой комитедэй секретарь Сергей Писаревэй оруулһан хубита горитой. Гадна нэгэ гол юумэ дурдахада, архи уудаг хүн комсомолой зэргэдэ байхагүй ёһотой гэһэн залан шууд эрилтын табигдадаг ушар мүн. «Оазисай» Устав соохи нэгэ хүсэнэгтэнь «Архи огто уухагүй, тэмхи татахагүй» гээд бэшэгдэнхэй. Энэ эрилтэ тоогоогүй зон «Оазисай» гэшүүнһээ гаргагдадаг б а й х а юм.

Северо-Муйск посёлогой Россин Федерациин имиэ һууринуудай дунда шалгаржа, дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэндэ «Оазисай» оруулһан хубита горитой ааб даа. Посёлогоо болбосон түхэлтэй болгохо, архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй эхин эмхиин хүдэлмэри улам һайжаруулха талаар поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Нина Григорьевна Гумерова ехэ оролдолго гаргадаг, бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абадаг юм. Дамжуулгын Улаан туг энээнэй бодото гэршэ мүн гэжэ һанагдана.

Район соо архидалгагүй хэмжээ ябуулганууд олоор ябуулагдадаг болонхой. Залуу хүбүүдые Совет Армиин албанда үдэшэлгэ Северобайкальск хотын «Современник» гэжэ соёлой байшанда ехэ һонирхолтойгоор үнгэргэгдэнэ. Энэ хэрэгтэ тоннельнэ 16-дахи отрядай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай ябуулһан хүдэлмэри бүтэмжэтэй һайн нүлөө үзүүлээ. Северо-Муйск посёлогто архидалгагүй 2 түрэ үнгэргэгдэжэ, имиэ хэмжээ ябуулгануудай һайн талануудынь тодорон харагдаа. Гадна зоной амаралтын саг ашаг үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ талаар бэелүүлэгдэдэг хэмжээ ябуулганууд архидалгатай тэмсэгшэд ехэ хубитаяа оруулна.

Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй районно, хотын, эхин эмхинүүд олониитэ зоной дунда ойлгуулмжын ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой юм. Тиихэдээ бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ үндэр шадабари хэрэгтэй. Байгша оной эхинһээ хойшо архидалгада эсэргүү зуугаад лекци «Знание» бүлгэмэй гэшүүдтэй суг уншагдаа, районой «Хойто Байгал» газетын хуудаһануудта табяад статья толилогдоо, радио-дамжуулганууд эмхидхэгдээ. Архидалга болон алкоголизмын хойшолонгууд тухай, энэ муу юумэнтэй ямар тэмсэлэй ябуулагдадаг тухай баримтата фильмүүд шэлэгдэжэ, районой клубуудта, кинотеатрнуудта, соёлой байшангуудта ходо харуулагдана. «Архидалгагүй байдал болон соёл» гэжэ журналда захил нёдондонойхиһоо һайнаар үнгэргэгдэбэ. Мүнөө зуу һайса гаран хэһэг захигдаад байна. Энээнһээ гадна Северобайкальск хотодо 6, район соогуур 40 гаран рейд үнгэргэгдөө, тэдэнэй үедэ тодоруулагдаһан дутуу дундануудые усадхаха талаар бодото хэмжээнүүд абтаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Эдэ бүхы ажал ябуулгын ашаар олонхи ажалша коллективүүдтэ архи ууха, журам эбдэхэ, шалтагаангүйгөөр ажалаа хаяха, хүдэлмэриин саг хиидэ гээхэ ябадалнууд эрид хороогдоо. Жэшээлхэдэ, Шэнэ Уоян посёлогой промышленна үйлэдбэриин комбинадта 1985 ондо 59 хүн тэлэрүүлгын газарта ороһон юм. Харин байгша оной юһэн һара соо 22 хүн тэндэ ороо. 1985 ондо 129 хүн ажалаа шалтагаангүйгөөр хаяһан һаа, мүнөө юһэн һарын турша соо 22 имиэ ушар дайралдаа. Северобайкальск хотые, районие бүхыдэнь абаад харахадашье, имиэл байдал тодорно.

Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй районно эмхиин харюусалгата секретарь Дарима Балдановна Дугарова тоосоо бэрижэ байхадаа, ажал ябуулгадань ушардаг бэрхэшээлнүүдые, хүдэлмэриингөө дутуу дундануудые нюунгүй дурдаа гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Онсолходо, түс эмхиин правлениин байрлаһан гэр үни хада баригдаһан, хуушан юм. Үбэлэй сагта эндэ хүдэлхэ гээшэ хүндэл хэрэг хаш. Северобайкальскын городской Соведэй гүйсэдком энэ талаар туһаламжа үзүүлхэ аабза гэжэ һанагдана.

Гадна залуушуултай ябуулагдадаг хүдэлмэридэнь горитой дутуу дундануд бии. Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй буридэлдэ оройдоо 372 комсомолшуудай ороод байһаниинь һанаа зобооно.

Северобайкальск хотоһоо бэшэ газарта архи болон алкогольтой бусад зүйлнүүдые талоноор худалдадаг болоһон ушар зоной дунда элдэб хөөрэлдөө гаргана. Юуб гэхэдэ, архи уудаг, журамгүй, муу аашатай хүнүүд талон абаха эрхэгүй юм. Тиихэдээ үнэн сэхээр, һайнаар ажаллаһан зон архяар урмашуулагдаха болоно гү? Эдэ болон бусад асуудалнууд эндэ эрхэ бэшэ гарана.

Мүнөө Хойто-Байгалай районой эхин эмхиин ажал тухай хөөрэжэ байхадаа, саашадаа ажал ябуулгаяа улам нарижуулан һайжаруулха аабза гэжэ найданабди. Юуб гэхэдэ, имиэ найдалай бата үндэһэн — хүдэлмэриинь һайн эхин бии ха юм.

Ц. БАЛДАНОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС • АПН

ООН-ой ГЕНСЕК ХҮНЭЙ ЭРХЭНҮҮД ТУХАЙ

НЬЮ-ЙОРК. Хүнэй эрхэнүүд тухай уласхоорондын хэлсээнүүдые эсэслэн баталхыень ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр эдэниие ушөө баталаадүй байһан бүхы гүрэнүүдые уряалба. Бүхы оронуудай зүгһөө тэдэниие эсэслэн баталалга, наринаар сахилга хадаа, ООН-ой эгээл нэрэ хүндэ ехэтэй зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ Хүнэй эрхэнүүдэй үдэртэ зорюулагдаһан бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Эдэ документнүүд хүнэй эрхэнүүдые сахин хамгаалгын бүхэдэлхэйн ёһо гуримай үндэһэ һуурида табигдана гэжэ Х. Перес де Куэльяр тэмдэглээ. Тэдэниие бэелүүлгэ юундэ шухала удха шанартайб гэхэдэ, хүниие дарлан мүлжэлгын али бүхы түхэл шэнжэнүүдтэй урдынхидал мэтэ ушаржа байнабди. Бумбэрсэг дэлхэйн олохон хубинуудта хүнүүд амгалан тайбанаар, болбосон һайнаар ажаһууха аргагүй зандаа.

Хүнэй эрхэнүүд тухай уласхоорондын х э л с э э н ү ү д ы е эсэслэн баталхые арсаһан оронуудай гутамшаг муухай списогые США-гай толгойлжо байһаниинь элитэ. Эдэ документнүүдэй 20 ж э л э й ойе ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сесси һара урда тээ баяр жабхалантайгаар тэмдэглээ һэн. Хүнэй эрхэнүүдые, сүлөөнүүдые бүгэдэ ниитээрээ хүндэлхын түлөө тэмсэл энэ талаар шухала үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ уласхоорондын эмхиин түлөөлэгшэд мэдүүлнэ.

АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРЭБЭ

ДЕЛИ. «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хани ёһоной албанай хэрэгээр Индидэ ерэлгэ тон ехэ аша үрэтэй, амжалтатай байба,—гэжэ Индиин Коммунис партиин Национальна соведэй Центральна гүйсэдхэхэ комитедэй декабриин 5—7-до болоһон пленум дээрэ баталагдан абтаһан түсхай коммюнике дотор хэлэгдэнэ. — Эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүд, уулзалганууд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, эб найрамдалай түлөө, «одото дайн» тухай американ программые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ шухала удха шанартай индиин-совет хани харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ шата болоно. М. С. Горбачёв болон Раджив Гандиин гараа табиһан Дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэггүй, хүсэрхэлгэгүй байлгын гол ёһонууд тухай Делиин Декларaци дайн байлдаагүй, хүсэрхэлгэгүй шэнэ дэлхэй байгуулхые социалис оронуудай, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй х ү дэлөөнэй эрид шиидэнхэй байһан тухай элирхэйлэн гэршэлнэ».

Совет хүтэлбэрилэгшын албанай хэрэгээр ерэһэн ушар эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ оронойнгоо эб найрамдалта ба патриотическа бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ, эдэбхижүүлхэ арга олгохо байна гэжэ пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ.

Индиин Компартиин Национальна Соведэй Генеральна секретарь Ч. Раджешвара Рао пленумэй дүнгүүдтэ зорюулагдажа үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ: Нүхэр М. С. Горбачевой албанай хэрэгээр ерэлгэ совет-индиин дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүд мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудаар хоёр ороной хараа бодолой дүтэрхы, зохилдожо байһые тодо хурсаар баталба.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

БУДАПЕШТ. Эб найрамдалай уласхоорондын жэлтэй дашарамдуулагдан, журналистнуудай зохёохы конкурс «Амгалан тайбан байдал аршалан хамгаалая» гэһэн уряа доро Венгридэ боложо үнгэрөө. Тэрээндэ хабаадаһан газетэ болон журналнуудай, радио ба телевидениин хүдэлмэрилэгшэд публицистикын хэлээр эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй удха шанар тухай хөөрэһэн, буу зэбсэг бүтээлгые буруушааһан ябуулгануудые эдэбхижүүлхые уряалһан байна. Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые идхалга материалнуудтань онсо һуури эзэлнэ. «Мадьяр Немзет» газетын авторска коллектив, орон дотороо үргэнөөр мэдээжэ радио б о л о н тележурналистнууд конкурсдо илагшадай дунда нэрлэгдээ.

Конкурсдо эльгээгдэһэн эрхим бүтээлнүүд «Эб найрамдал тухай минии бодолнууд» г э һ э н нэрэтэйгээр амяараа ном болгогдожо, хэблэгдэхээр хараалагданхай.

ГАВАНА. Кубын ниислэлдэ болоһон Латинн Америкын шэнэ киногой уласхоорондын VIII фестивальда дэлхэйн хэдэн арбаад оронуудһаа, тэрэ тоодо Советскэ Союзһаа хэдэн зуугаад кинематографистнууд хабаадаба. Фестивалиин программада 400-һаа дээшэ уран һайханай, баримтата ба телевизионно фильмүүд оруулагдаа юм.

ТОКИО. «Японой хүгжэмшэд — ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихын түлөө» гэһэн уряа доро эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ зорюулагдаһан концерт эндэ үнгэрөө. 250 гаран хүгжэмшэд тэрээндэ хабаадаба. Хэдэн жэлэй саада тээ байгуулагдаһан ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихын түлөө хүгжэмшэдэй олониитын хүдэлөөн Японой ниислэлэй эгээл мэдээжэ залнуудай нэгэндэ — «Хибия Кокайдада» концерт эмхидхэгдээ юм.

ЭДИР КОСМОНАВТНУУД США ОШОБО

ВАШИНГТОН. Ниислэл хотын Даллесай нэрэмжэтэ аэропортын хүлеэлгын зал соо табигдаһан хабтагар зузаан саарһан дээрэ энгэртээ совет болон американ тугуудтай, замбуулинай хубсаһатай хоёр хүн зураатай, харин доронь иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Амгалан байдал хангаха этигэл найдал». Эдир космонавтнуудай клубай гэшүүд болохо бүлэг совет һурагшадые угтахаяа Вирджини штадай Герндон хотын эхин һургуулиин 40-өөд һурагшад, США-гай залуу астронавтнуудай соведэй хүтэлбэриин түлөөлэгшэд аэропортдо ерэһэн байгаа.

«Һаяхан эдир американецууд танай орондо ошожо ерээ һэн. Харин мүнөө тэдэнэр совет үетэн сасуутанаа угтажа байна»,—гэжэ США-гай залуу астронавтнуудай соведэй уласхоорондын таһагай директор Ричард Фанхаузер ТАСС-ай корреспондентдэ интервью үгэхэдөө хэлэбэ. Совет ханинараа угтахаяа Пенсильвани штадай һурагша Эмми Грэн зорюута Вашингтон ерэһэн б а й г а а. СССР-тэ үнгэргэһэн үдэрнүүд тухайгаа тэрэ мүнөө болотор урма баяртайгаар хөөрэдэг юм. «Энэмнай урма баяр түрүүлһэн аяншалга болоо һэн. Этигэнэ бэзэт, бидэнэй хэншье нимэ түргөөр бусахые хүсэбэгүй»,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Тиин мүнөө американ газар дээрэ шэнэ уулзалга болобо. Совет айлшадта үргэн ехэ программа түсэблэгдэнхэй гэжэ залуу астронавтнуудай соведэй гүйсэдхэхэ директор Уэнделл Б а т л е р тэмдэглээ. «Тэдэнэр замбуулинай түбүүдтэй танилсаха һургуулида орожо хараха, гол шухалань гэхэдэ, американ үхибүүдтэй танилсаха байна»,—гэжэ тэрэ хэлээ. Совет һурагшад Вашингтонһоо гадна, Флорида штадай Орландо, Техас штадай Хьюстон, Нью-Йорк хотонуудта хүрэхэ байна.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ПАРИЖ. «Дээдэ һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха» тухай правительствын хуулиин проектые парламентын зүбшэн хэлсэлгэһээ болюулха тухай Францийн премьер-министр Жак Ширагай шиидхэбэри хадаа студентнэрэй хүдэлөөнэй ехэ илалта болоно гэжэ сэгнэнэ. Үргэн олониитын дурыень гутааһан документын автор болохо научна шэнжэлгэнүүдэй ба дээдэ һургуулиин асуудалнуудаар национальна гэгээрэлэй министрэй дэргэдэхи министр-делегат Ален Деваке гэгшые тушаалһаань буулгаха тухай шиидхэбэриие Францийн президент Франсуа Миттеран правительствын толгойлогшын дурадхалаар абаһан байгаа.

Олоной хабаадалгатай жагсаалнууд, шаналал гашуудалай хэрэгүүд Парижда, Марсельдэ, Лилльдэ, Гренобльдо, Монпельедэ, мүн бусад хото городуудта, департаментнуудта болобо.

Дээдэ һургуулиин талаар правительственна политикада эсэргүү ниитэ национальна үдэрые декабриин 10-да үнгэргэхэ гэһэн документые буруушаажа байгаашье һаань, Францийн студентнэрэй залан хүтэлбэрилгын комитет нимэ шиидхэбэри абаһан байха юм.

НИКАРАГУАДАХИ БАЙДАЛ ТУШАА

МАНАГУА. Республикын зарим һуурин тосхонуудые һаяхан бомбодожо, Никарагуа болон Гондурасай хоорондохи хилэ дээрэхи байдалай орёо түгшүүрилтэй болоһонһоо уламжалан, Никарагуагай правительство Аюулгүйн Соведэй заседаниие дары зарлаха гуйлтатайгаар ООН-до хандаһан байгаа. Никарагуагай газар дайдада доботлоһон самолёдууд Гондурастахи американ сэрэгэй баазаһаа ниидэн гараһан байна гэжэ Никарагуагай правительствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

7 хүнэй алуулһан, 14 хүнэй, тэрэ тоодо эхэнэрнүүд болон үхибүүдэй шархатуулагдаһан энэ һүйдхэлтэ ябуулгын түлөө Рейганэй захиргаан харюусаха ёһотой гэжэ документ соо хэлэгдэнэ. Никарагуада эсэргүү х а р а т а ябуулгануудые үүдхэхыень Холбоото Штадууд Гондурасай сэрэгүүдые Никарагуагай хилэнүүд худар эльгээхэ юм гэжэ США-гай оборонын министр Каспар Уайнбергер мэдүүлбэ.

МЕДИЦИНСКЭ ХАНГАЛГА ХҮНДЭРНЭ

...ТОН. Мүнгэ зөө... ...дэһан дээрэһээ ...миллион хүн зон ...тэй медицинскэ ...баха аргагүй бо... ...хадаа ороной ...уудай, тусхайл... ...ркын ба Кали... ...зонһоо олон бо... «Вашингтон пост» ...; Тэрэнэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, 1980-дахи онуудай эхинһээ хойшо США-да медицинскэ талаар хангагдаха аргагүй хүнүүдэй т о о 40 процентээр ургаа. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, мүнөө үедэ Холбоото Штадуудта хүн зоной һуудал байдал улам хүндэ хүшэр боложо байна. США-да врачнуудай хангалгын үнэ сэн дээшэлнэ.

Имагтал энэ жэлэй хугасаа соо медицинскэ хангалга 7,5 процентээр х ү н дэрөө. Энэнь илангаяа үгытэй ядуу байдалтай, дундуур шадалтай американецуудай байдалда хангалтагүй муу нүлөө үзүүлнэ. Медигүүдэй зүгһөө хангалтада хүртэжэ шадахагүй, эм домуудые худалдажа абаха аргагүй хүнүүдэй хаһаа дээшэнхи х у б и н ь ажалтай гэжэ тоологдоно гээд «Вашингтон пост» газетэ тэмдэглэнэ.

«МАГТААЛНАЙ» МАГТААЛТАЙ

«АРАДАЙ дундаһаа — алтан» гэжэ эртэ урданһаа хойшо манай үбгэ эсэгэнэр тон зүбөөр хэлэсэдэг байгаа. «Хүгжэм гээшые арад зон зохёодог, харин бидэ — композиторнууд тэрэниие имагтал зэһэн түхэлхүүлдэг бэйнэбди»,—гэжэ агуу ород композитор М. И. Глинка хэлэһэн байдаг.

Үнэхөөрөөшье эртэ урданһаа хойшо арад зоной зохёоһон али бүхы елэга дуунуудые композиторнууд тон нягтаар, дуһал дуһалаар суглуулжа, өөһэдынгөө зохёоһон симфоническэ гү, али камерна хүгжэмүүд соо, үгышье һаа, ехэхэ оперно болон балетнэ зүжэгүүд соо оруулдаг байха юм. Иигэжэл арад зоной дундаһаа эхи абаһан хүгжэм дуун мүнхэлэн түрэдэг гээшэ. Арадай аман үгын, аман зохёолой баялигые нангинаар сахиха, тэрэниие саашадань хүгжөөхэ, бадаруулха гээшэ тон хүндэтэйшье, харюусалгатайшье ажал мүн.

Аман зохёолой баялигые эрдэнэ хамгаалгын, саашань хүгжөөхын тулада манай республикын Соёлой министерствын арадай урын бэлигэй научно-методическэ түбэй, Буряадай хоровой бүлгэмэй дэргэдэ «Магтаал», «Урал» гэһэн арадай аман зохёолой ансамбльнууд хэдэн жэлэй урда байгуулагдажа, богонихон саг соо урын зондо тон үргэнөөр мэдээжэ болоһон байна.

«Магтаал» гэжэ фольклорно ансамбль эдэ жэлнүүдтэ хүсэд бэеэ бэелжэ, гансашье Буряад орон дотороо бэшэ, мүн бусы гүрэн дотороо мэдээжэ болохо байна. Эбтэй эмхитэй энэ коллектив нёдондо СССР-эй Композиторнуудай холбооной урилгаар «Москвагай намар» гэжэ совет хүгжэмэй VII фестивалиин һайндэртэ уригдажа, Москвада Композиторнуудай холбооной байшан соо хэдэн үдэрэй туршада концерт наадаа харуулжа, ниислэл хотын магтаалда хүртэһэн байна. СССР-эй Композиторнуудай холбооной секретарь, СССР-эй арадай артист Родион Щедринэй гар табилгатай Хүндэлэлэй грамотада, баясхаланда хүртэжэ ерэһэн байна.

Тус ансамбльда дуу, хүгжэмдэ дуратай хамта дэрээ гуша шахуу хүн хабаадалсадаг. Тэдэнэрэй олонхинь наһатайгаа хүнүүд юм. Тиимэһээ булта арадай аман үгын, дуунай баялигые һайн мэдэхэ хүнүүд болоно. Энэ ансамблиие Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, «СССР-эй соёлой отличник» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн Алла Гэлдэновна Балдаева ехэ хүсэлтэйгөөр хүтэлбэрилнэ.

Ленинградай хоровой бүлгэмэй болон Н. А. Римский-Корсаковой нэрэмжэтэ гүрэнэй консерваториин хоровой дирижёрнуудые бэлдэхэ кафедрын урилгаар «Магтаал» гэжэ ансамбль Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тээ Ленинградта ошожо, арбаад концерт харуулжа ерээ.

Энээн тухайнь тус ансамблиин эдэбхитэй хабаадагша Екатерина Никитична Хатанова тэг хөөрэлдэхэдэ, иигэжэ баяртайгаар дуулгаа һэн:

— Һайндэрэй урда тээ иимэ урилга Ленинград хотоһоо ерэхэдэ, бидэ — «Магтаал» ансамблиинхид ехэ баярлаа һэмди. Революциин үлгы болоһон Ленинград ошохо болоод бэйхэдээ, бидэ өөһэдынгөө программые дахин шалгажа хаража, заһаха газартань заһажа, һайса мулиһан, һайжаруулһан байһабди. Тиигэжэ бидэнэр Ленинградай консерваториин студентнэртэ, багшанарта турбан концерт харуулжа, үзэгшэдэй һайшаалда хүртэжэ, бүри урмашажа, этнографиин музейн научна хүдэлмэрилэгшэдэй урда, Надежда Константиновна Крупскаягай нэрэмжэтэ соёлой институдта, һүүлдэнь Александр Иванович Герценэй нэрэмжэтэ багшанарай институдай хойто зүгэй арадуудай факультедэй студентнэртэ, далайн сэрэгшэдэй интернациональна клубта, СССР-эй Композиторнуудай холбооной Ленинградай отделениин байшан соо концерт харуулжа, халуун альга ташалгада хүртэбэбди. Энэмнай бидэниие ехэ баясуулаа, урмашуулаа. Саашадаа үшөө һайнаар хүдэлхэ хүсэл түрүүлээ гэжэ болохо...

— Манай ансамбльда ажалдаа үнэн шударгатайгаар, урагшаа һанаатайгаар, бүхы сэдьхэл зүрхэнһөө дурлаһан лэ хүнүүд суглараһан гэжэ нэн түрүүн хэлэлтэй. Тэдэнэй хэдэн жэлэй туршада хүдэлхэдөө репертуарнай үргэдэжэ байна. Манай репертуарта олон зуун арадай дуунууд, илангаяа мүнөө үеэдэ мартагдажа шахуу байгаа дуунууд оруулагдадаг юм. Хэдэн жэлэй саада тээ Ленинградай «Мелодия» гэжэ бүхэсоюзна фирмын мэргэжэлтэд ерэжэ, манай дуулаһан олон тоото дуунуудые грампластинкэдэ бичүүлжэ ошоһон байна. Энэ пластинканууд Буряад орон дотороо үргэнөөр тараһан байна. Харин нёдондо Москвагай Бүхэсоюзна радиогой мэргэжэлтэд ерэжэ, полит-гэгээрэлэй байшан соо бидэнэй олохон дуунуудые бэшэжэ ошоһон юм. Гүйсэдхэһэн эдэ дуунуудыемнай Буряадай радиогоор хирэ-хирэ бододо дамжуулагдажа байһандань бидэ баяртайбди,—гэжэ ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ А. Г. Балдаева хөөрэн һэн.

«Магтаал» гэжэ фольклорно ансамбльда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүнүүд олон. Валентина Егоровна Чагдаржалсаева, Анна Балдановна Доржиева, Агния Михайловна Дмитриева, Мария Николаевна Ильюнова, Мария Семеновна Осипова, Ульяна Даниловна Болдохонова гэгшэд болоно.

Тус ансамблиин байгуулагдаһанһаа хойшо Григорий Иванович Халтуев үнэн сэхээр, эдэбхитэйгээр концерт бүхэндэ хабаадалсадаг байха юм. Залуу наһанһаа дуу дуулаха дуратай, һайханаар дуулаха...

Энэ ансамблиин эдэбхитэй дуушадай үшөө нэгэн гэхэдэ, Мария Ильинична Данилова болоно. Тэрэ хадаа 1932 ондо Улаан-Үдын театрально-хүгжэмэй техникум дүүргэжэ гараһан байна. Энэ үедэ «Ленфильм» гэжэ бүлгэмэй «Девушка западной юрты» гэжэ уран һайханай кинофильмдэ артистнуудтай хамта хабаадалсаһанаа мартадаггүй. Юундэшьеб, энэ уран һайханай фильм манай республикада харуулагдаагүй, харин Мария Ильинична хоёр энэ кинодо Казань хотодо хоёр дахин хараа һэм гэжэ хөөрэнэ. Энэ кинодо буряад басаганай ролиие гүйсэдхэһэн Мария Ильинична байна. Хүгжэм, хатар зүүндэ залуудаа дурлаһан Мария Ильинична бүхы сэдьхэлээрээ хабаадалсана.

Дайнай ба ажалай ветеран Артём Андреевич Александров Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ гартаа буу барижа, фашист булимтарагшадһаа совет ородайнгаа эрхэ сүлөө хамгаалалсаһаниие түлөө Улаан Одоной орденоор, медальнуудаар шагнагдаһан юм. Артём Андреевич дайлалдажа ябахадаа, үнэр баян колхоз тухай, эдүүн малаа элбэг Ангар мүрэнэй олтирог тухай, жаргалта байдал асарһан Совет засаг тухай арадайнгаа дуунуудые сэрэгшэдэйнгээ урда дуулагдаг байгаа. Тэрэ арадай дуунуудые нангинаар зүрхэ сэдьхэлдээ хадагалжа, мүнөөшье «Магтаал» ансамблиинхитайгаа хамта дуулажа ябаһаар.

Энэ «Магтаал» гэжэ фольклорно ансамбльда буряад арадай урданай дуунуудые һэргээхэ гэһэн нэгэл үгэ зорилготой, үнэн сэдьхэлһээ энэ хэрэгтээ дурлаһан бусад хүнүүдые нэрлэхэ болоо һаа, тэдэнэй дунда ЛВРЗ-гэй слесарь Ким Басаганович Тумуров, Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ хүдэлдэг Николай Морохоев, республикын инфекционно больницын ахалагша медсестра Нина Моисеевна Баирова, Буряадай хүдөө ажахын институдай хүдэлмэрилэгшэ Клара Лазаревна Гүгүтова, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэрилэгшэ Валентина Дашиевна Манзанова, пенсионернууд Мария Тарасовна Бураева, Агния Михайловна Дмитриева болон бусад болоно.

— Хаанашье ябахада, дуун, хатар наадан гэшэ ямаршье хүнэй зоригые бадаруулдаг, һайн һайхан тээшэ уряалдаг. Эгээл тиимэһээ «Магтаал» гэжэ фольклорно ансамблиин байгуулагдахада, би тон урматайгаар ажалдань хабаадалсажа эхилээ һэм. Энэ арба гаран жэлэй туршада үбгэ эсэгэнэрэйнгээ дуунуудые, үльгэр онтохо, таабаринуудые суглуулжа, бэшэжэ абаа һэм.

Тэдэнэрэй дуулдаг урданай нэгэ хэдэн дуунуудые нэрлэхэ: «Элэрбэсэ», «Революциин дуун», «Үнгын голой урданай дуун», «Шоно баатарай дуун», «Үгтамжын дуун», «Алтан толиёо», «Гунжан үнеэ тэжээхэмни» гэхэ мэтэ дуунууд болоно.

Эдэ дуунуудыень Мухар-Шэбэрэй таряашад, Кабанскын загаһашад, Сэлэнгын шахтёрнууд, Түнхэнэй малшад һайшаажа шагнаһан байна.

Агуухэ Октябриин социалис революциин 70 жэлэй ойе угтуулан, «Магтаал» ансамблиинхид концертнэ шэнэ программа дээрэ хүдэлжэ байна. Багша Ленинээ, алдарта партияа, Октябриин хубисхалые магтаһан буряад арадайнгаа дуунуудые фольклорно тус ансамблиин артистнууд мүнөө сэлжэлдэжэ, олон түмэндэ бэлэглэхэ ехэ түсэбтэй.

Д. САМБОЦЫРЕНОВ,
Буряадай телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй хүгжэмэй редактор.

ХҮН ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

Улаан Хэрээһэнэй районно бүлгэм шуһа абалгын республиканска станциин хүдэлмэрилэгшэдтэй суг донорой үдэрнүүдые предприятинуудта болон колхоз, совхозуудта һаяхан үнгэргэбэ. Оройдоол дүрбэн үдэрэй туршада 900 шахуу хүн зон өөһэдынгөө һайн дураар шуһаяа үгэһэн байна. Бэшүүрэй райондо байгша оной эхинһээ бүхыдөө мянга гаран хүн донор болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ илангаяа оёдолой фабрикын, «Рассвет», «Дружба», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ажамидаралай аша туһада горитой хубитаяа оруулһан байна.

Гэхэтэй хамта районой донорнууд гэнэ усалда ороһон хүнүүдтэ туһа хүргэхэеэ өөһэдынгөө шуһа үгэдэг байна. Жэшээнь, иимэ нэгэ ушар байгша ондо Бага-Куналей һууриндa болоһон юм. Больницада эмшэлэлгэдэ ороһон нэгэ эхэнэртэ яаралтайгаар шуһан хэрэгтэй болоо гэһэн һурагай сахилгаан түргэнөөр тарахада, тэрээндэ туһалха дуратай зон нилээд олон байгаа. Тиихэдэ Л. Д. Кобычева, Б. Б. Тубанов, Т. В. Смолина, Ф. М. Афанасьева, В. П. Синицын, М. Л. Некипелова болон бусад шуһаяа үгэһэн байна.

Н. МИТЫПОВА,
манай штатнабэшэ корр.

Бэшүүрэй район.

Москвагай уран зурааша, СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Н. А. Аникина декоративно-прикладной искусствын жанраар хүдэлдэг, зохёохы ехэ бэлиг шадабаритай юм. Шаажан дээгүүр зураха Москвагай һургуулиин уг залгамжалагша, модельер-сценограф Наталья Александровна ганса орон соохи бэшэ, харин олон гүрэнүүдэй хүгжэмтэ, хоорой болон хатарай олон коллективүүдтэй хани харилсаатайгаар хүдэлдэг. М. Е. Пятницкиин нэрэмжэтэ РСФСР-эй Гүрэнэй ород арадай дуунай академическэ хоорой, Воронежой ород арадай дуунай академическэ хоорой, Чувашиин дуу, хатарай гүрэнэй ансамблиин болон бусад олон суута коллективүүдтэ Уран зурааша туһаламжа үзүүлһэн байна.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 70 жэлэй ойдо шэнэ программа бэлдэжэ байһан Москвагай болон республиканска мэргэжэлтэ, мүн һайн дуранай коллективүүдтэ костюмуудай зурагуудые уран зурааша мүнөө бэлдэжэ эхилэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уран зурааша Н. А. Аникина [зүүн гарһаа] Москвагай театрально-үйлэдбэриин комбинадай театрай костюмуудые оёдог мастер Т. А. Шехтман хоёр ород арадай хубсаһа бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СПОРТ

МҮНГЭН МЕДАЛЬНУУД

Һур харбалгаар СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Душанбе хотодо үнгэргэгдэжэ, бүхы шахуу союзна республиканууддай 120 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа. Энэ мүрысөөндэ үндэр үрэ дүнгүүд түйлагдаа, дэлхэйн рекорд тогтоогдоо. Украинын ССР-эй Шэнэ- Каховко хотын харбагша, уласхоорондын классай спортын мастер Людмила Аржанникова М-1 упражнеэр харбахадаа, 1331 очко тудажа, дэлхэйн рекорд тогтообо.

— Энэ сезониие түгэсхэһэн ехэ мүрысөөн илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, ерэхэ хабар Австралида үнгэргэгдэхэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй урда тээхи һорилго бэлэдхэл болоһон байгаа. — гэжэ «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй ахалагша тренер, спортын мастер Цынгунжаб Будаев хөөрэнэ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр спортын габьяата мастер Ханда-Цырен Гомбожапова (Улаан-Үдэ), уласхоорондын классай спортын мастернууд Светлана Жигжитова, Наталья Болотова (хоюулаа Шэтэһээ) гэгшэдһээ бүридэһэн РСФСР-эй суглуулагдамал команда эхэнэрнүүдэй дундаһаа Белоруссиин ССР-эй мэргэшүүлдэ гартажа, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

Спортын габьяата мастер Мунхэ-Бадра Дашицыренов, уласхоорондын классай спортын мастер Владимир Ешеев (хоюулаа Шэтэһээ), спортын мастер Валентин Дарханов (Улаан-Үдэ) гэгшэдһээ бүридэһэн Россин Федерациин суглуулагдамал команда Украинын ССР-эй харбагшадта гартажа, мүн лэ хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Байгша ондо Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргэһэн Валентин Дарханов М-2 упражненеэр харбахадаа, 2543 очко тудажа, эрэшүүл сооһоо дүрбэдэхи һууриде гараһан байгаа. Тиихэдээ тэрэ уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Манай «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй тренернүүд — СССР-эй габьяата тренер М. Ю. Дабаев, А. Б. Бутхаев энэ амжалтадань ехэ габьяатай гэжэ тэмдэглэлтэй.

Энэнь нютагаймнай хүбүүнэй ээлжээтэ ехэ амжалта болоно. Байгша ондо тэрэ СССР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын чемпион болоһон, мүн бүхэсоюзна ба бүхэроссин мүрысөөнүүдтэ шалгарһан байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

• • •

БАРИЛДААН. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Москвада болобо. Буряадай багшанарай институдай студент Владимир Пильчинов 52 килограммай шэгнүүртэ илалта түйлаа. ВЛКСМ-эй Загарайн районой инструктор Гуро Цэдашиев 62 килограммай шэгнүүртэ дүрбэдэхи һуурида гараба. Тиигэжэ тэдэнэр СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ.

• • •

САНА. Уралай кубогта хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөн Свердловск хотодо болобо. Хэдэн союзна республикын 300 шахуу санашад энэ жэлэй түрүүшын ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

«Буревестник» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаһан манай республикын санашад ехэ амжалта түйлаба. Тусхайлбал, Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка, спортын мастерта кандидат, Юлия Зайцева 5 километрэй зайе 17 минута 59 секунда соо гаталжа, бронзо медаляар шагнагдаа. Энэ дээдэ һургуулиин спортклубай инструктор, спортын мастерта кандидат Саян Жамбалов 15 километрэй урилдаанда эрхим зургаанай тоодо оробо.

ГАИ-гай экран

Республикын харгынууд дээрэ гэнэ усалда орохо ябадалнууд дайралдаһаар. Байгша оной декабрь һарын түрүүшын долоон хоног соо 11 аваари болобо. 12 хүн һаа гэмтээ, 1 хүн наһа бараа. Харгыгаар ябаһан хүнүүдые машинаар дайраха ушарнууд илангаяа олон. Автомашинаа гэдэргэнь болгоходоо, Итанциин леспромхозой «КРАЗ» автомашинын жолоошон А. А. Молчанов болгоомжогүй байжа, хүниие дайражархёо.

Улаан-Үдын 40-дэхи һургуулиин һурагша С. Боянова харгы хүндэлэн гүйжэ ябатараа, машинын прицептэ сохюулаа.

Долоон хоногой туршада харгын дүрим 1510 хүн эбдэбэ. 22 хүн архи уугаад, автомашина жолоодожо ябатараа баригдаа. Тэдэнэй тоодо «Росокультторгэ баазын жолоошон Ю. К. Осокин, нарин сэмбын комбинадай барилгашан Хицауридзе, Улаан-Үдын 230-дахи барилгын управлениин жолоошон Б. В. Белоусов болон бусад оролсоно.

Дулаан элшэ дамжуулдаг сетьнүүдэй начальник В. М. Шугуров, телецентрэй ахалагша электромеханик Ю. В. Еременюк, «Росбакалея» баазын электрик Е. В. Далбанов, Худалдаа наймаанай министерствын РСУ-гай жолоошон В. Д. Белоплотов гэгшэд һогтуугаар транспорт жолоодожо ябаһанайнгаа түлөө автомашина жолоодохо эрхэеэ хаһагдаба. Иимэрхүүгээр харгын дүрим эбдэһэн олон хүн яла түлэхэ болоо.

Гүрэнэй транспорт өөрынгөө аша туһада хэрэглэжэ ябаһан В. Е. Федоров, Г. Д. Барадиев, Г. Я. Патрахин, В. М. Протасов, А. П. Белоусов, А. Ф. Андреев болон бусад ялада унагаагдаад, коллективтэ зүбшэн хэлсэгдэхэ болоо.

В. ПОЛУЯНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» — ТАСС-ай материал. «Хамтын подряд — барилга дээрэ» — түрүү бэшэг. Хүндэлэлэй ендэр. «Үнеэн бүриһөө 2000 килограмм — жэлэй дабаан».

Хоёрдохи хуудаһанда. Колхозуудай тоосоон ба һунгаллта. «Өөһэдынгөө хүтэлбэрилгые хүгжөөхэ» — И. Зангеевэй статья. Хурдадхалгын замууд: нөөсэнүүдые алмалга ба арьбалалта. «Ажахын эрьесэ». «Өөрсэ яармаг тухай хөөрөөн» — авторынь Г. Елисеева. Шанартайгаар, саг болзортонь бариха.

Гурбадахи хуудаһанда. Харин оронуудһаа бусахадаа... «Польшын газар дээрэ» — Д. Жалсараевай замай тэмдэглэлнүүд. Уласхоорондын шэнжэлэл. ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хүүгэдэй республиканска библиотекэдэ 25 жэл» — авторынь О. Бараева. «Һонин» — суглуулбари.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—«Дохёогоо үгыт, горнистнар!». 10.15—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.15—Совет дуунай концерт. 11.45—Шэнэ һонин (11.50 хүрэтэр) 15.30 —Шэнэ һонин. 15.50—«Архангельский мужик» — баримтата фильм. 16.50—Я. Иванов. Оркестртэй хамта скрипкэ дээрэ наадагдаха концерт. 17.25—«Насреддин в Бухаре» — уран һайханай фильм. 18.45—«Повар, портной, пианист и другие» — баримтата фильм. Улаан-Үдэ. 19.05—Шэнэ һонин (буряадаар). 19.20—«Байгал»—мэдээсэлэй программа. Москва. 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Хурдадхалга ба шанар». Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенский дамжуулгые хүтэлхэ. 22.00—Время. 22.35—«Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй болон Швециин суглуулагдамал команданууд. 23.55—Санын спортоор дэлхэйн чемпионат. 00.15 — «Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй ба Канадын суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 10-дахи класс. 10.05, 14.45—Француз хэлэн. 11.05—«Поэзия садов»—баримтата фильм. 11.35, 12.35—Түүхэ. 6-дахи класс. 12.05—«Шатарай һургуули». 13.05—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 13.25—Географи. 6-дахи класс. 13.55—Янка Купалын шүлэгүүд. 15.15—Пушкинай шүлэгүүдэй оршомдо. 16.05—Шэнэ һонин. Улаан-Үдэ. 18.15—Музейнүүдэй залнуудаар. Москва. 19.05—Б. Прокушева дуулаха. 19.30—Мультфильм. Улаан-Үдэ. 19.[…] ноочерк. 19.55—Соноско[…] 20.05—«Байгалай умэнэ[…] зар дээрэ». Хойто-Ба[…] райондо хүдөө ажах[…] жөөлгын асуудалнууд. […] 21.00—«Амгалан нойрсо[…] гашуул!» 21.20—Баскет[…] СССР-эй чемпионат. Эр[…] «Динамо» (Москва)—[…] мо» (Тб). 22.00—Время. […] —«Семейные тайны»—[…] һайханай фильм.

Редакторай орлогшо
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖ[…]

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

СТРАТЕГИЧЕСКЭ ЗАНАЛТАДА ХААЛТА ТАБИХА

1972 оной саг зуурын хэлсээн ба ОСВ-2 гэдэг договорһоо арсаха тухай Рейганэй захиргаанай һаяхан абаһан шиидхэбэриие бүхы дэлхэй дээрэ мүнөө һанаа зоборитойгоор зүбшэн хэлсэжэ байна. Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, далита ракетэнүүдээр зэбсэглэжүүлэгдэһэн «В-52» түхэлэй 131-дэхи бомбардировщигые США-гай агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй дайшалхы бүридэлдэ нэмэжэ оруулха гэһэн шиидхэбэри энэ ушарта дохёо болоһон байха юм. Вашингтон тус шиидхэбэреэрээ ядерна зэбсэгүүдые эрид шууд хороохо ба усадхаха ябуулгануудта хаалта табиба гээд дэлхэйн элдэб оронуудта, мүн США-да өөһэдтэньшье эзана. Ядерна буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые хиналта доро байлгаха тухай найдуулгынгаа бодото дээрэ юун байһаниинь Сагаан байшан Рейкьявигта болоһон уулзалгын һүүлээр үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

Сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болохо гэһэн США-гай харата һэдэлгэнүүдтэ Советскэ Союз ямараар хандаха байнаб? Энэ асуудал баруун оронуудтахи политическэ ба ниитын олохон ажал ябуулагшадай, хэблэлэй шэнжэлэгшэдэй һанаае зобоошон байна. Дайн ба эб найрамдалай онсо шухала асуудалнуудта бодомжотойгоор, харюусалга ехэтэйгээр хандадаг байһанаа совет тала тусхайта ёһоор хэһэн хэдэ хэдэн мэдүүлгэнүүд дотороо дахинаа эли тодоор харуулһан гээшэ. Стратегическэ эмхи гуримгүй байдалда хүргэхэ замда гараха аюулһаа хүн түрэлтэниие зайсуулхын тулада мүнөө тохёолдоһон эрхэ байдалда хүсэлэл оролдолго нэмэжэ гаргаха шухала гэһэн тобшолол совет хүтэлбэри хэһэн байха юм.

Тиимэ ушарһаа ОСВ-1 гэдэг хэлсээгээр, ОСВ-2 гэдэг договороор уялгалан тогтоогдоһон хизаарлалтануудһаа гараха ябадалһаа СССР мүнөө дээрэ бэеэ бариха гэжэ шиидэнхэй. Энэ хараа бодолынь 2000 он хүрэтэр ядерна зэбсэгүүдые усадхаха совет программын үндэһэ һуури болоһон энэрхы сэдьхэлэй һайн һайхан бодомжонуудһаа эшэ үндэһэтэй.

Манай ороной аюулгүй байдалай алдагдаха тухай эндэ хэлэгдэнэ бэшэ, хэрэгтэй болоһон сагтань США-гай бэеэ үрин ямаршье ябуулгада СССР-эй харюу үгэхөөр бэлэн байһан ойлгосотой ааб даа. Гэбэшье өөрынгөө ябуулгануудай ямар шолонгуудтай байха байһаниие харюусалга ехэтэйгээр үшөө дахин сэгнэжэ үзэхэ, уласхоорондын нэгэдэлэй һанамжые мэдэжэ ойлгохо арга боломжо Вашингтондохи хүтэлбэридэ совет тала олгоно. Советскэ Союзай саашадаа ямар шиидхэбэри абаха байһан Америкын захиргаанай урид баталагдаһан договорые хүсэлдүүлмэ хэмжээнүүдые абаха байһанһаа дулдыдаха болоно. Мүнөө дээрэ Америкын ниислэлһээ хэлэгдэжэ байһан идхалга ОСВ-2 гэдэг договорые Сагаан байшангай һалгааха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйе гэршэлэн харуулна. Жэшээнь, буу зэбсэгүүдтэ хиналта табиха тэдэниие хураан абаха талаар агентствын хэһэн мэдүүлгэ захиргаанай урдын хараа бодолые тэрэ зандань дабтаһан байна.

Американ буу зэбсэгүүдые хуули бусаар Иранда худалдалгатай холбоотой ерээдүйн политическэ арсалдаае хараада абан, США-да баруунай тала хэтэрмэ ехээр бариһан даг бүлэгэй талаһаа дэмжэлгые Сагаан байшангай бэхижүүлхэ гэһэн һэдэлгэнүүд лэй шиидхэбэринүүд эшэ үндэһэтэй гэжэ политическэ олохон ажал ябуулагшад тоолоно. Дэлхэй дээрэхи стратегическэ тогтууритай байдалай аша туһын хэрэгтэ аша үрэтэй хэлсээнүүдые баталха арга боломжонууд политическэ иимэрхүү хараа бодолһоо арсаха эрилтэ табина.

НИКАРАГУА ЗҮБӨӨР ЗЭБҮҮРХЭНЭ

Никарагуа ба Гондурас хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ шахардуу шанга байдалай улам һүжэржэ байһан ушарһаа Аюулгүйн Соведэй заседани дары түргэн зарлаха гүйлтатайгаар революционно Никарагуагай правительство ООН-до хандаба. Үнгэрһэн неделиин воскресенидэ Никарагуагай хилэ шадар оршодог Эль-Мурра ба Вивили тосхонууд Гондурасай газар дээрэ оршодог американ агаарай сэрэгэй баазаһаа ниидэн гараһан самолёдуудаар зэрлиг муухайгаар бомбодуулаа.. Энэ бомбодолготой нэгэн доро президент Р. Рейганэй зүбшөөлөөр США-гай ВВС-эй мактан томо вертолёдууд Гондурасай сэрэгэй подразделенинүүдые Никарагуагай хойто хилэ тээшэ зөөжэ ороо. Тэдэнь никарагуан арадай армида үлтэ сохюулһан банданууддта туһалха зорилготой байһан. Түбэй Америкын дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлиг муухайгаар хамааралгаяа сагааруулхые оролдон, США-гай гүрэнэй департамент США-гай ябуулгань «сандинистнуудһаа Гондурасые аршалан хамгаалха» хүсэл эрмэлзэлээр хэгдэнэ гэжэ соносхоо.

Гэхэтэй хамта «Америкын иимэ туһаламжын» ямар хойшолондо хүргэдэг байһан жэшээ баримтанууд түүхэдэ үсөөн бэшэ ааб даа. Доминиканска республикада США-гай зэбсэгтэ интервенци тухай, Вьетнамда хэһэн шуһата дайн тухайнь, тон бишыхан Гренадые эзэмдэн абаһан тухайнь һанаад үзэел.

Вашингтоной гэмээр Түбэй Америкэдэ тохёолдоһон аюулта ушаралые американ ба гондурас сэрэгэй харата ябуулганууд улам һүжэрөөнэ. Никарагуагай газар дээрэ ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдэй шуһа адхаруулагдана. Оронойнь хойто зүгэй районуудта хэгдэһэн агаарай добтолгын үедэ олон хүнэй, тэрэ тоодо үхибүүдэй ами наһан алдагдаа. США-гай Никарагуада эсэргүү соносхогдоогүй дайнай эхинһээр революционно республикын 30 шахуу мянган хүнэй ами наһан алдагдаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ Америкын захиргаанай бэрхэшээлтэ байдалда оронхой. Сагаан байшангай үндэр тушаалта түлөөлэгшэд Вашингтоной хуули бусаар Иранда зэбсэг худалдаһан ушараар эрид шалгалта шүүмжэлэлдэ ороно. Политическэ байдал шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, энэ шууяа шурхираанһаа олониитын анхаралые зайсуулхын тулада Америкын захиргаан Гондурас ба Никарагуагай хилэ дээрэхи хурса хардуу байдал зорюута тохёолдуулна.

Өөрынгөө харата һанаашалгануудые бэелүүлхын тулада хэдэн мянган хүнүүдэй ами наһые аюулда нэрбүүлхэ ушар Вашингтоной зүгһөө нэгэтэ бэшэ хэгдэһэн. Дэлхэйн энэ регионд США-гай империализмын эзэрхэн зонхилолгые һулаpуулһан арадай сандинис революциие унтараалга—американ политикын Түбэй Америкэдэхи гол зорилго. Бэеэ даанхай, дулдыданги бэшэ байдалтай болохо эрхые хүндэлхэ эрилтэтэй Никарагуагай үнэн зүб уряа дуун дэлхэйн олониитэдэ дуулдаха ёһотой.

УРАГШАА ХЭГДЭҺЭН АЛХАМ

Номгон океанай урда хубиие ядерна зэбсэггүй зоно болгон соносхолго тухай договор хүсэндөө оробо. Һүүлшын уялгата эрхэ нүхэсэлнүүдэй дүүргэгдэһэнэй һүүлээр иимэ юумэ түйлаха арга олдоо: наймадахи гүрэн (Австрали) договорые эсэслэн баталһан байна. Иигэжэ эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай ёһо гуримуудые батадхадаг уласхоорондын хэлсээнүүдэй системэдэ шэнэ онсо шухала документ нэмэгдэбэ гээшэ. Энэ документ дурсагдагша региондо ядерна зэбсэг тараан тодхохо, бүтээн гаргаха ба туршалга хэхэ, радиоактивна үлэгдэлнүүдые хаянда хадагалха ябадалые сүм хорино. Ондоогоор хэлэхэдэ, ядерна зэбсэгүүдтэ эсэргүү ёһо гуримууд хадаа ойро шадарайнгаа үһан дайдые оруулалсан, хэдэн арбаад миллион дүрбэлжэн километр асари ехэ талмай эзэлдэг гүрэнүүдэй тусхайта политика болоно.

Договор хадаа бодото дээрэ дурсагдагша регионой арадуудай аша туһын шухала хэрэгүүдые бүдүүлиг муухайгаар доромжолдог баруун оронуудай империалистическэ политикада Номгон океанай урда хубида оршодог гүрэнүүдэй үгэһэн харюу болоно. Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, США водородно бомбонуудые туршалгадаа номгон океанай аралнуудые дура зоргоороо хэрэглэдэг байһан. Тэндэхи газарайнь хүрьһэн мүнөө болотор радиоактивна бодосуудаар хорлогдоһон зандаа. США Номгон океандахи өөһэдынгөө баазануудта мүнөө ядерна 10 мянга шахуу боеголовко хадагалжа байна.

Ядерна зэбсэггүй зоно тухай договорой хүсэндөө оруулагдаһан үдэр Франци Атолла Муруроа арал дээрэ ядерна зэбсэгэй ээлжээтэ туршалга үнгэргөө. Энээниие буруушаалгын хэгдэхэдэ, Париж туршалгануудай аюулгүй найдамтайгаар хэгдэнэ гэжэ харюусаад лэ үнгэргэнэ. Тиихэдэ Номгон океанай регионд ажаһуугшад тиимэ «аюулгүй» туршалгануудаа Марсельдэ дүтэ шадар хаана нэгэ тээнь хэжэ, манай районииe өөһэдынгөө полигон болгогты гэжэ Францида сэхэ мэдүүлнэ.

Радиоактивна үлэгдэлнүүдые өөһэдынгөө гэрэй богоһонһоо холо — океанай оёорто хаянда хадагалха газар бии болгохо оролдолгые Японой хэгдэнэ. Австралиин, Шэнэ Зеландиин, регионой бага аралнуудай гүрэнүүдтэ энэ ябуулгын хойноһоо һанаагаа зобонгёор ажаглан харана.

Бүхы дэлхэйе өөрынгөө аша туһын хэрэгүүдэй зоно мэтээр харагшад хүсэлэн оруулагдаһан энэ договорто дурагүй байһанаа элирхэйлэн харуулба. Ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулга Холбоото Штадуудай һанаанда яашье таарадаггүй.

Энэ талаар Советскэ Союз тад ондоо хараа бодол баримталжа, Ази-Номгон океанай регионд эб найрамдал ба тогтууритай байдал бэхижүүлхын түлөө ябуулгануудые залан сэхээр хэнэ. Ядерна бусад гүрэнүүдэй хэхэ хүсэлгүй юумые ядерна зэбсэггүй зонын статуста найдабари үгэхөөр СССР бэлэн. Энэ дэлхэйн ядерна зэбсэггүй болгохын түлөө тэмсэлдэ шэнэ договор шухала туһа нэмэри болоо гэжэ Москва тоолоно.

В. ЧУКСЕЕВ,
С. ГОРБУНОВ,
В. ВАСИЛЕЦ.
(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01378. Заказ № 289. Индекс 04609.